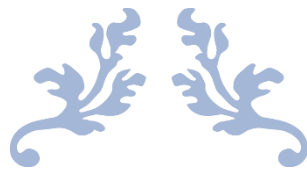

Gimnazija Šentvid

Prušnikova 92

1210 Ljubljana

RAZLIKE MED LJUDMI V DOŽIVLJANJU PRAZNIKOV

RAZISKOVALNA NALOGA IZ ETNOLOGIJE

Ključne besede:

*Tradicionalni in državni prazniki, pomen praznikov,
družina ob praznikih, doživljanje praznikov,
obdarovanje.*

LJUBLJANA, SPOMLADI 2024

AVTORICA: KAJA DEBELAK, 4.C

Mentorica: Mojca Logonder, dipl.psi.

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

V raziskovalni nalogi sem raziskala kako močno so ljudje povezani z različnimi praznovanji in kakšen odnos imajo do praznikov. Tema se mi je zdela zanimiva, saj me misel na praznike vselej razveseli in sem želela preveriti, če to drži tudi pri mojih sovrstnikih. V uvodu sem predstavila zgodovino določenih praznikov in tradicije ob njihovem praznovanju na Slovenskem. Predstavila sem pomen in funkcijo čustev, doživljanje tesnobe in osamljenosti in vrste pomoči ob tem. Raziskala sem zgodovinski pomen daril in sporočilo, ki ga darilo nosi danes. Na podlagi pridobljenega znanja, zastavljenih hipotez in vprašanj, ki so se mi porajala ob branju gradiva, sem sestavila spletni anketni vprašalnik. Prek družbenih omrežij sem ga poslala prijateljem in z orodjem IKA analizirala zbrane podatke. Rezultate sem prikazala z grafi in potrdila pet hipotez, dve pa zavrnila. Pri obdelavi in interpretaciji podatkov sem uporabila svoje znanje psihologije in mnoge vire. Ugotovila sem, da se mladim ohranjanje kulture naroda zdi zelo pomembno in da praznujejo kar nekaj tradicionalnih praznikov. Nasprotno pa državnim praznikom ne posvečajo veliko pozornosti. Ob praznovanjih kljub težko dosegljivim idealom praznovanj, ki jih vidijo v filmih in oglasih uspejo premagati občutke osamljenosti in tesnobe. Ugotovila sem, da mladi razmišljajo o smislu praznovanj in se zavedajo, da je v prazničnem času povezovanje z bližnjimi in ustvarjanje lepih spominov pomembnejše od nezadovoljstva z darili in prepiranja. Mladi so zelo pozorni in želijo svojo naklonjenost bližnjim izkazati s premišljeno izbranim darilom. Raziskovalna naloga nas opozori na pomen ohranjanja tradicij ob praznovanjih, na pozabljanje praznovanja našemu narodu pomembnih državnih praznikov in nas lahko v potrošniškem svetu spomni na bistven pomen praznovanj, katerega se velika večina mladih dobro zaveda.

Ključne besede: tradicionalni in državni prazniki, pomen praznikov, družina ob praznikih, doživljanje praznikov, obdarovanje

SUMMARY AND KEYWORDS

In my research project, I investigated how strongly people are connected to various celebrations and what kind of attitude do they have towards holidays. I found the topic interesting, because the thought of holidays always makes me happy, consequently I wanted to see if this was true for my peers as well. In the introduction, I presented the history of certain holidays and the traditions of their celebration in Slovenia. I presented the meaning and function of emotions, the experience of anxiety and loneliness and the types of help for this. I researched the historical significance of gifts and the message that the gift carries today. Based on the acquired knowledge, posed hypotheses and questions that arose while reading the material, I compiled an online questionnaire. I sent it to friends via social networks and analyzed the collected data with the IKA tool. I showed the results with graphs that confirmed five hypotheses and rejected two. In processing and interpreting the data, I used my knowledge of psychology and many sources. I found out that young people consider the preservation of the nation's culture very important and that they celebrate quite a few traditional holidays. In contrast, they do not pay much attention to public holidays. During celebrations, despite the hard-to-achieve ideals of celebrations that they see in movies and advertisements, they manage to overcome feelings of loneliness and anxiety. I found that young people think about the meaning of celebrations and realize that during the holiday season connecting with loved ones and creating beautiful memories is more important than dissatisfaction with gifts and arguments. Young people are very attentive and want to show their affection to their loved ones with a thoughtfully chosen gift. The research task reminds us of the importance of preserving traditions during celebrations and of forgetting to celebrate national holidays that are important to our nation. It can remind us of the essential importance of celebrations in the consumer world, which the vast majority of young people are well aware of.

Keywords: traditional and national holidays, meaning of holidays, family during holidays, experiencing holidays, gift-giving.

KAZALO

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE	1
SUMMARY AND KEYWORDS.....	2
KAZALO	3
KAZALO GRAFOV	5
1. PROBLEM NALOGE.....	5
2. TEORETIČNI UVOD	6
2.1.POMEN PRAZNIKOV	6
2.2.IZVOR PRAZNIKOV	6
2.3.OPREDELITEV POJMOV	7
2.4.DEDIŠČINA ŠEG IN NAVAD.....	8
2.5.ODNOS DO KULTURNE DEDIŠČINE	8
2.6.ZGODOVINA IN IZVOR PRAZNIKOV	9
2.6.1.VERSKI PRAZNIKI	9
2.6.2.OSEBNI PRAZNIKI.....	12
2.6.3.DRŽAVNI PRAZNIKI	12
2.6.4.DRUGI PRAZNIKI	13
2.7.ČUSTVA	14
2.8.DOŽIVLJANJE OB PRAZNIKIH.....	15
2.9.ČUSTVOVANJE IN S ČUSTVI POVEZANO VEDENJE OB PRAZNIKIH	16
2.9.1.ZAVIST.....	16
2.9.2.OSAMLJENOST.....	16
2.9.3.TESNOBA.....	17
2.9.4.SAMOMORI V ČASU PRAZNIKOV	17
2.10.POMOČ PRI OSAMLJENOSTI	18
2.11.OBDAROVANJE.....	18
2.11.1.MOTIVI ZA OBDAROVANJE	19
2.11.2.ZAPLETENA PRAVILA.....	19
2.11.3.SPOROČILO DARILA	20
2.12.PRAZNIČNI PREPIRI V DRUŽINI	20
3. CILJI IN HIPOTEZE	20
3.1.TEORETIČNI CILJI	20
3.2.EMPIRIČNI CILJI	21
3.3.HIPOTEZE.....	21
4. METODA.....	22
4.1.OPIS VZORCA.....	22

4.2.PRIPOMOČKI	22
4.3.POSTOPEK.....	23
4.4.STATISTIČNA OBDELAVA	23
5. REZULTATI	23
5.1.HIPOTEZA 1.....	23
5.2.HIPOTEZA 2.....	25
5.3.HIPOTEZA 3.....	27
5.4.HIPOTEZA 4.....	28
5.5.HIPOTEZA 5.....	30
5.6.HIPOTEZA 6.....	31
5.7.HIPOTEZA 7.....	33
6. INTERPRETACIJA	34
HIPOTEZA 1:.....	34
HIPOTEZA 2:.....	35
HIPOTEZA 3:.....	36
HIPOTEZA 4:.....	36
HIPOTEZA 5.....	37
HIPOTEZA 6:.....	38
HIPOTEZA 7:.....	38
7. SKLEPI	40
8. OCENA NALOGE	40
8.1.PREDNOSTI SEMINARSKE NALOGE	40
8.2.POMANKLJIVOSTI SEMINARSKE NALOGE.....	41
8.3.PREDLOGI IZBOLJŠAV	42
8.4.NOVA VPRAŠANJA IN DILEME	42
8.VIRI.....	43
8.1.PISNI VIRI.....	43
8.2.INTERNETNI VIRI	43
9.PRILOGE	44
9.1.PRILOGA 1- VPRAŠALNIK	44
9.2.PRILOGA 2-SUMARNIK	48

KAZALO GRAFOV

Graf 1: struktura vzorca glede na spol	22
Graf 2: pogostost praznovanja praznikov	24
Graf 3: pomembnost ohranjanja navad in običajev	24
Graf 4: mnenje o opuščanju praznikov	25
Graf 5: osamljenost med prazniki.....	26
Graf 6: praznovanje s par prijatelji	26
Graf 7: tesnoba med prazniki	27
Graf 8: strah med prazniki	28
Graf 9: povezovanje družine med prazniki	29
Graf 10: prepiri med prazniki.....	29
Graf 11: obiski sorodnikov med prazniki	30
Graf 12: državni prazniki	30
Graf 13: druženje ali obdarovanje	31
Graf 14: obdarovanje v družini	32
Graf 15: naklonjenost pokazana z darilom	32
Graf 16: zadovoljstvo obdarovanih.....	33
Graf 17: naklonjenost daritelju.....	34

1. PROBLEM NALOGE

Vsi radi praznujemo in se veselimo praznikov, vendar o njih po navadi zelo malo vemo. Smisel praznikov smo povsem zanemarili. Rdeče številke na koledarju enačimo s prostimi dnevi, le redko kdo se potopi v bistvo praznovanja samega. Med pogovorom s sošolci in prijatelji pred in po praznikih sem opazila velike razlike v njihovem odnosu do praznikov. Nekateri se nanje pripravljajo in se jih veselijo že tedne vnaprej, za druge so prazniki zgolj dnevi brez šole oz. službe, tretji pa se ob njih spopadajo z občutki tesnobe. Ob opazovanju različnih pričakovanj in vedenj ljudi ob praznikih sem se začela spraševati katere tradicionalne in moderne praznike poznajo in praznujejo mladostniki v Sloveniji, kako jih preživljajo, kateri so zanje najpomembnejši in od česa je to odvisno. Zanimalo me je kako pomembno se mladim zdi spoštovanje navad in tradicije in zakaj določene praznike praznujejo. Rada bi izvedela kako doživljajo praznike in katera čustva jih najpogosteje obdajajo ob praznovanjih. Ali se mladi praznikov veselijo, ali se kateri ob njih počutijo osamljene in ali svojim prijateljem zavidajo darila, število prijateljev in destinacije kjer preživljajo praznike... Zanima me koliko mladi poznajo in negujejo navade in običaje svoje družine in okolja ob praznikih.

Želim si izvedeti ali praznovanja povežejo družine in okrepijo njihove odnose, ali pa je to čas preprirov, ki ga težko preživijo drug ob drugem. Slovenija ima zelo bogato kulturno zgodovino in tradicijo praznovanja. Vendar pa se razlog in namen praznovanja vedno bolj pozabljata, v ospredje pa prihajajo potrošniške ideje in prazniki prevzeti iz drugih kultur. Zato me je zanimalo koliko pritiski globalizacije spreminjajo pomen in doživljanje praznikov pri mladih in ali verjamejo, da je praznike smiselno ohraniti in negovati za prihodnje rodove. Ker so prazniki pomembna sestavina naše kulture se mi je zdelo pomembno poiskati odgovore na zastavljena vprašanja, hkrati pa me je tema tudi pritegnila, saj so zame praznovanja najlepši del leta.

2. TEORETIČNI UVOD

2.1. POMEN PRAZNIKOV

Prazniki človeško življenje napolnjujejo in hkrati razbremenjujejo že tisočletja, s tem mu pripisujejo smisel in ga hkrati lajšajo ter harmonizirajo. Do danes smo ljudje, pa če smo to želeli ali ne, do praznika ohranili poseben odnos. V preteklosti je praznik sicer imel še veliko večji pomen kot ga ima danes, govorimo lahko o mitski, simbolni in duhovni nadgradnji praznovanja. Nekoč so za duhovni del poskrbeli svečeniki, danes pa počnejo to cerkve raznih veroizpovedi, družine, vrstniki ter mediji. Pravi ti imajo poseben pomen pri državnih praznikih, katere spremljajo tudi dela prosti dnevi in državne prireditve. S praznovanjem praznikov krepimo lastno in skupno samozavest, vendar se to zgodi le, če vsaj malo poznamo vzrok in namen praznovanja. Skupna praznovanja ljudi povežejo, dajo jim občutek pripadnosti določeni skupini, razbremenijo jih vsakodnevnih problemov, vse to jim pa gradi identiteto in boljše samopodobo. Za vsakim praznovanjem stoji dosti več kot danes sploh še opazimo, le to pa se da etnološko in psihološko dobro utemeljiti. Temelje praznovanja, ki so jih včasih zelo dobro poznali, so dandanes prekrile nevednost, površnost, tehnologija in potrošništvo. Razlog za nezanimanje in manjše posvečanje praznikom je skrit v vedno večjim zahtevam okolice in hitrem načinu življenja. Praznovanje praznikov se opušča tudi zaradi večje razvitosti družbe, ki večinoma ne temelji več na kmečki dejavnosti in neposredni odvisnosti od naravnih pojavov (dežja, sonca, toče...). Trenutno je poznavanje koledarskih datumov, ki pa jih ne praznujemo še ohranjeno, vendar pa se bo tudi to kmalu spremenilo. To so prazniki, ki se jih spominjamo, a jih ne praznujemo več v klasičnem smislu (prvi april, sveti trije kralji, jurjevanje...), po drugi strani pa prihajajo k nam praznovanja z Zahoda (noč čarovnic, valentinovo, materinski dan...), ki jih prej nismo poznali. (Ovsec, 1994, str.7). Kot pravi pregovor: »Sosedove hruške so vedno slajše«, mlajše generacije raje posnemajo praznike, ki k nam prihajajo od drugod, kot da bi se posvetile oživljanju domačega izročila. Vsekakor je prav, da spoznajo, da življenje na Slovenskem nekoč ni bilo pusto in prazno. Ljudske šege niso malovredna navlaka, temveč se v njih, prav tako kot v pesmih in jeziku razodeva slovenska samobitnost. Po njih smo v svetu prepoznani, zanimivi in vredni spoštovanja. Dolžni smo jih ohraniti, saj bi brez Slovencev združeni Evropi nekaj bistvenega manjkalo. (Kumer, 2005, str.7,8)

2.2. IZVOR PRAZNIKOV

Danes praznike marsikdo razume kot zgolj razlog za veseljačenje, beg od skrbi in goli užitek, kar je posledica razkroja tradicionalne družbe in nekdanje vednosti, znanja in naravnosti. Le to se v zadnjih stoletjih kaže v vedno bolj površnih predstavah o nekdanjih vrednotah. Vendar pa temu ni tako, saj človeštvo nikdar v svoji dolgi in zapleteni zgodovini ni praznovalo brez razloga. V zgodovinskih časih ljudje nobenega pomembnega koraka niso storili po naključju, temveč so se vedno ravnali v skladu z določenimi normami in pravili. Ta so izhajala iz predstav, da je človek duhovno bitje, ki je neločljivo povezano z naravo in bogovi. Ker so se ljudje počutili majhne in šibke proti vsemogočni božanski sili so to silo častili, v najrazličnejših oblikah. Ker so menili, da ta sila teče skozi naravo, so častili naravo, saj so se bali da bi napačen odnos do nje razjezil sile, ki bi nato neugodno vplivale na človeka. Biti uglašen z naravo je pomenilo biti uglašen s seboj. Za nekdanjega človeka je bilo vse živo in povezano med seboj, v vsem je bila duša. Spraševal pa se je kako priti v stik z nevidnimi silami, da bi z njihovo pomočjo harmoniziral sebe in svojo okolico. Počutil se je kot tujec v precej neprijaznem svetu, naravo, od katere je bil popolnoma odvisen pa si je težko razlagal, saj je ni dobro razumel. Zato je naravne manifestacije kmalu zamenjal z božanstvi, ki naj bi z njo opravljala in s tem osmislil naravne procese. Vendar pa je bilo vedenje božanstev nepredvidljivo in maščevalno. Kot sile ki so jih predstavljala in posebljala naj bi tudi božanstva imela polno napak. Zato so zahtevala posebne obrede, ki so bili sestavljeni iz sprave in pomiritve, na drugi strani pa iz nenaklonjenosti in želje, da bi te sile odgnali. Predstavljali so si, da je bilo določeno boštvo na potovanju, lahko je spalo ali bilo slabe volje in je zato pozabilo skrbeti za procese v naravi. Zato so se jim želeli približati in jih prositi za pomoč oziroma jih opomniti na njihove dolžnosti. Drugače boštva ne bi dobila daritev in žrtev, ki so jih zase zahtevala in bi bila močno prikrajšana, kar bi morda pomenilo slabšo letino. Prazniki so bili tako priložnost za

obrede, ki bi jih lahko imenovali tudi postrežba bogov. Človek je spoznal da znajo božanstva bolj razlagati nekateri posamezniki s katerimi je živel v skupnosti in jih zato imel za posvečene ljudi (svečeniki, duhovniki, vrači, šamani...). Ti naj bi naravno in njene procese najboljše razumeli. Vendar pa to ni bilo dovolj, potrebno je bilo v proces povezovanja z nadnaravnimi silami vplesti vse ljudstvo, kar se je zgodilo na praznik, ki so ga svečeniki postavili za prost dan.

Na praznik so ljudje za štiriindvajset ur opustili svoja posvetna opravila in skrbi. Na praznik so energijo in prizadevanja namenili duhovnih problemom. Simboličen praznik v krščanskem svetu je nedelja, v muslimanskem petek, v judovskem pa sobota. Na ta dan so bila prepovedana vsa opravila, hiša in dvorišče sta bila prazna in počiščena. Tudi človek naj bi bil spraznjen in spravljen s samim seboj. Verski obredi pa naj bi napolnili prazen dan in človeške duše z duhom. Od tod tudi izvira simboličen pomen besede praznik, ki ga najdemo zgolj še v nekaterih slovanskih jezikih. Obredi s katerimi so svečeniki napolnili praznike so bili sestavljeni iz žrtvovanja, molitev, pesmi in plesov. Najpomembnejše, žrtvovanje, je pomenilo zvezo med materijo in duhom. Dajanje je veljalo kot božanska lastnost, zato je moral tudi človek dajati in tako postati podoben bogu. Arhaični ljudje so verjeli tudi, da če ne bodo ničesar žrtvovali, od bogov ničesar ne bodo dobili. Ko so menili, da so bogovi zadovoljni, so začeli jesti in piti še sami. Dolga tisočletja je veseljačenje predstavljalo ritual, ki je bil v pomenskem bistvu zelo resen in nikoli namenjen samemu sebi, kot v današnjih časih ko so prazniki postali abstraktne stvari, ki jih ljudje jemljejo zvečine povsem brezbrizno. Praznik je bil magičen dan, kjer so se združili skupinska molitev, meditacija in simbolika, ki se je nanašala

na iskanje človeškega izvora in smisla življenja in smrti. (Ovsec, 1994, str. 9-12)

2.3.OPREDELITEV POJMOV

Za lažje razumevanje teme je potrebno natančneje opredeliti pojme, ki jih pogosto uporabljamo pri raziskovanju praznikov.

»**Navade** so ponavljajoča se ustaljena pravila obnašanja v svetu, kar zajema tudi delo čez dan. So redna človekova vsakdanja in praznična opravila, ki se pojavljajo vsakodnevno, letno ali pa samo enkrat na leto ob določeni priložnosti ali življenjskih mejnikih.« (Menih, 2023, str.2) Navade so pogosto dejanja, ki smo jih vajeni ter se jih naučimo in privzgojimo. Držimo se jih brez, da bi se spraševali o njihovem pomenu. So pravila za življenje in obnašanje, pogosto so prerasle v razvade. Navada je na primer gledanje serije, ko pridemo domov iz šole.

Šege so globlje povezave, ki jih ljudje vzpostavljamo ob posameznih dogodkih in dejanjih. Dejanja z njimi dobivajo simboličen pomen. Povezane so s človekovim pogledom na svet in podedovanimi, prevzetimi ali na novo izumljenimi sestavinami. Šege so torej povezane z medčloveškimi odnosi in dejanji ki se s temi odnosi dvignejo iz vsakdanjega povprečnega na pomembnejše mesto v skupnosti. Dejanja povezana s šegami postanejo pomembnejša od vsakdanjih, so obvezna in družbeno priznana. Veliko šeg je povezanih z različnimi oblikami verskega življenja. Prav tako kot navade so lahko tudi šege del vsakdanjega ali prazničnega življenja. Na primer gospodinja, ki preden da kruh peči, vanj z nožem vriše križ. Ta šega, ki je povezana z verskim življenjem je ponekod postala že navada. Vse šege se počasi spreminjajo v navade. (Ertl, 2017, str.8,9)

Običaj pomeni enako kot šega in navada, vendar se je beseda uveljavila šele v 2. polovici 19. stoletja, prišla pa je iz hrvaščine. Običaji znotraj družin imajo poseben pomen za vse njene člane. Ker se prenašajo skozi generacije veljajo za tradicijo.

Prazniki so dnevi, ko nekaj praznujemo ali proslavljamo. Lahko so dela osebni, verski ali državni. Na te dni se po navadi ne dela. Prazniki si bili v arhaičnih družbah močno povezani z letnimi časi, astronomijo in astrologijo. Tako je še danes v nekaterih civilizacijah, recimo v Indiji. Prazniki so se formirali po naravnih zakonitostih, ki so jih ljudje kasneje povezali v simbolno-filozofske sisteme. Za besedo praznik uporabljamo tudi tuje izraze kot so praslovanski svetek, angleški festival ali francosko-italijanska fešta.

Beseda **obredje** pomeni določen red, zaporedje, v katerem si sledijo dejanja in dogodki izvedeni ob posebnih priložnostih.

Ritual in ceremonija pomenita isto kot obredje, le da sta tuja izraza. (Ertl, 2017, str.8,9)

2.4. DEDIŠČINA ŠEG IN NAVAD

Šege in navade pomagajo ohranjati tradicijo. Predstavljajo kulturo in način življenja na določenem kraju ali območju. Delimo jih na vsakdanje, koledarske, delovne in življenjske šege in navade. Nekatere ljudje ohranjajo ob delu, druge imajo verski značaj, tretje so povezane z naravo, zgodovinskimi ali osebnimi dogodki... V preteklosti so se razvijale na podeželju in na območjih nižje pismenosti. Šege in navade se razlikujejo od družine do družine. Človeka spremljajo od rojstva do smrti in so povezane s pomembnimi mejniki v človekovem življenju kot so rojstvo, krst, poroka, smrt. Različne vasi, mesta, skupnosti in pokrajine so vzpostavile različne šege. Sledenje tem nekako nezapisanim pravilom viša občutek pripadnosti, obratno pa družba izloči ali neformalno tudi kaznuje tiste, ki se jih ne držijo. Šege in navade sooblikujejo slovenski svet mitov in podob. Kulturna dediščina življenjskih šeg je na Slovenskem zelo raznolika in se skozi zgodovino stalno spreminja. Je vrednota in predstavlja kakovost življenjskega okolja. Ustvarili so jih posamezniki in družba s svojim znanjem in vedenjem, ljudje pa so skozi generacije prenašali njihov pomen prihodnjim rodovom. So dokument obstoja Slovenk in Slovencev. V drugih državah jim posvečajo veliko družbene skrbi, kulturne, turistične in promocijske pozornosti. Slovenci pa se njihovega pomena premalo zavedamo. Temeljna značilnost šeg in navad je bila varstvo pred zlimi silami, dokazovanje da smo pripravljeni delati dobro in zagotovitev boljšega življenja. Vendar smo skozi čas pozabili na njihov globlji pomen. Po navadi se zavedamo, kaj moramo ob določenem dogodku storiti, vendar ne vemo zakaj. Posledično prihaja do njihovega spreminjanja in opuščanja. Besedi šega in navada nas spominjata na nekaj preteklega, vendar pa so sodobne šege in navade pomembne pri oblikovanju današnjega sveta, saj zavzemajo obsežno in pomembno področje kulturne dediščine. V njih se na razne načine kažejo naše vezi s predniki in dediščino. Zato je pomembno, da na mlajše generacije prenašamo znanje o tem kaj in kako je izoblikovalo našo družbo. Prav tako pa so pomembne šege in navade, ki nastajajo danes, saj bodo ti pojavi nekoč postali dediščina današnjega časa. (Menih, 2023, str.2)

2.5. ODNOS DO KULTURNE DEDIŠČINE

Odnose do kulturne dediščine naroda, med drugim tudi do praznikov, med ljudmi je možno razdeliti v štiri poglavitne skupine; romantično-nostalgicen, negativen, tržni in strokovni odnos. Najbolj razvejan je romantično-nostalgicen, kamor uvrščamo oblike vznesene zamaknjenosti do dediščine. Pogosto se veže na razne oblike poudarjanja narodne zavesti in istovetnosti. Pogosto gre za pretirano iskanje tipičnosti (npr. značilna pustna maska, značilen velikonočni zajtrk, vinoljubni Dolenjci...). Sem spada tudi folklorizem, ki poudarja zunanje kulturne prvine, jih nestrokovno postavlja na raven posebnosti in v turistične prireditve, razvedrilne oddaje in koncerte nekritično vključuje dediščino (npr. v razvedrilnih programih televizije). Prvine tega se kažejo zlasti v sekundarnih folklornih adaptacijah za potrebe oblačil narodno zabavnih ansamblov. Gre za nadomestek, ponaredek dediščine oziroma njeno nestrokovno rekonstrukcijo, ki pa prisega na originalnost in govori o koreninah. Izrazit primer tega je vnašanje sestavin kmečke kulturne dediščine v kmečko okolje (npr. kurenti na ptujskih ulicah, ohcet v Ljubljani). Sem spada tudi področje vzgoje in izobraževanja. V šolah je veliko oblik nostalgije in romantizma (otroci v folklornih skupinah plešejo plese odraslih in so oblečeni v pomanjšano obleko odraslih, kot, da včasih niso obstajale otroške oblike plesa in iger), hkrati pa široko pojmovanje dediščine ni vključeno v vzgojno izobraževalne programe, pač pa so posamezne oblike dediščine predstavljene kot izraziti stereotipi. Na izročilo gledajo iz odmaknjene razdalje, namesto, da bi v njem iskali vez s sodobnostjo.

Negativen odnos do dediščine se pojavlja zaradi nepoznavanja in popolne odsotnosti zavesti o njenem sodobnem pomenu. Pojavlja se tudi pri posameznikih, ki zavračajo vse povezano s preteklostjo, dediščino ocenjujejo kot svet zaostalosti, s tem pa v svojih očeh postanejo moderni in sodobni. Pri nekaterih je to povezano tudi z žalostnimi spomini na trdo mladost in okolje, ki se ga sramujejo.

Tržni oziroma ekonomski odnos do dediščine sega v zgodovino trgovanja s starinami in njihovim izvozom na tuje. Sem spada zbiranje najrazličnejših predmetov, nakupi stavb, gradov... Vendar pa pri mnogih zbiralcih to predstavlja le sredstvo za naložbo artefakta, hkrati pa svoje artefakte neprimerno hranijo. Strokovni odnos pa zajema raziskovanje, dokumentiranje in varovanje dediščine. Sem spada cela vrsta strok, ki se ukvarja z varovanjem naravne in kulturne dediščine.

(Bogataj, 1992, str.11-43)

Pri vprašanju če je tradicijo pomembno ohranjati ali je bolje slediti razvoju se pojavljajo različna mnenja. Goran Ajič verjame, da se na svetu mnogo ljudi neizpodbitno oklepa tradicije, ne glede na posledice. Vendar pa je tudi napredek lahko enako dvorezen kot tradicija. Stare vrednote, ki so v Sloveniji in Evropi prisotne že tisočletja, je potrebno ohranjati. Poglavitne med njimi, medsebojno spoštovanje, odkritost, poštenje, trdo delo, so že včasih bile moralne vrednote in ne smejo izgubiti pomena. Zaradi opuščanja starih šeg in navad narodi zgublajo svojo nacionalno identiteto, kar bi lahko pripeljalo do popolne izgube tistega, zaradi česar so sploh postali svoj narod. Posebno v časih množičnih migracij. Narod, ki opušča tradicijo, ki ga pravzaprav definira, nima prihodnosti in bo sčasoma ogrožen, saj so njegove šege priča večtisočletne zgodovine. Vendar pa je nekatere zlonamerne in neenakopravne oblike tradicije povsem smiselno opustiti in prepovedati (npr. pasji, petelinji boji, bikoborbe, tradicije kjer so žrtve ljudje...). Seveda pa moramo ob ohranjanju tradicije spoštovati in ceniti tudi napredek vsake znanosti (z izjemo orožarske), saj nas delajo tako napredno in razvito civilizacijo kot smo. (Ajič, 2019)

2.6.ZGODOVINA IN IZVOR PRAZNIKOV

Praznike delimo na verske praznike (ki izhajajo iz religije, čaščenja in pričakovanja Boga), državne praznike (povezani so s spominjanjem na zgodovinske dogodke ali osebnosti pomembne za našo državo), ljudske praznike (povezani z religijo in običaji ob kmečkih opravilih, pričakovanju pomladi...) ter družinske oziroma osebne praznike (povezani z rojstnimi dnevom, krstom, raznimi obletnicami in zaključki).

2.6.1.VERSKI PRAZNIKI

Verske praznike praznujejo pripadniki verskih skupnosti. Posvečeni so pomembnim dogodkom v religiji ali pomembnim osebam (Jezus, Marija, mnogi svetniki...). Vsaka država glede na večinsko religijo prebivalcev nekaj glavnih verskih praznikov določi za dela proste dni. Pri nas v Sloveniji je najpogostejša katoliška veroizpoved. Med dela proste dni v Sloveniji spadajo velikonočna nedelja in ponedeljek, binško nedelja, Marijino vnebovzetje ter božič. Sem spadajo še mnogi drugi verski prazniki kot so sveti trije kralji, svečnica, pepelnica, Gospodovo oznanjenje, dan spomina na mrtve, cvetna nedelja, Gospodov vnebohod, sv. Nikolaj, pravoslavni božič in drugi prazniki prisotni pri ostalih veroizpovedih, ki jih le te praznujejo.

2.6.1.1.SVETI MIKLAVŽ

Sveti Nikolaj, ki mu pri nas pravimo Miklavž je krščanski svetnik, čudodelnik in škof, ki simbolizira ljubezen in dobroto, ki jo dokazuje z obdarovanjem otrok. Nikolaj naj bi se rodil premožnima staršema in po njuni smrti vse podedovano imetje razdelil ubogim, sam pa po spletu dogodkov postal škof Mirne. Njegov god se praznuje 6.decembra, od vseh svetnikov pa je prav njemu na Slovenskem posvečenih največ cerkva, posvečena mu je tudi ljubljanska stolnica. Legenda o svetniku pripoveduje o treh revnih hčerah siromašnega trgovca, ki jim oče ni mogel dati dote. Sredi noči pa jim je Miklavž skozi okno porinil tri kepe zlata in jih s tem odrešil sramotne usode. Ena naj bi se zavalila v copat, ki je ležal ob ognjišču. Iz tu izvira šega, da otrokom prinaša darila v nastavljene posode, čevljičke ali nogavice. Na Slovenskem je sv. Nikolaj zelo priljubljen svetnik, bil je zavetnik šolarjev, splavarjev, mlinarjev, žagarjev in drvarjev. Po prastarih pojmovanjih je bil zimski čas obdobje, ko so se duhovi prednikov vračali na zemljo in obiskovali svoje domove. Ljudje so verjeli, da se jim lahko približajo le če se našemijo in jim postanejo na zunaj podobni. Verjeli so da gredo duhovi vanje in se utelesijo v njih. Karkoli počnejo našemljenci v takem stanju, tega ne počnejo sami, temveč skozi delujejo duhovi. Ker so rajni jezni, da so bili primorani zapustiti svoj dom sprva stresajo srd nad živimi, jih tepejo, mažejo s

sajami, posujejo s pepelom, skušajo kaj ukrasti ali premakniti, z žvenketanjem zvoncev pa posnemajo hrupni sprevod pokojnikov. Vendar je rajnik poleg hudobnosti tudi dober, saj domači hiši prinaša blagoslov. Našemljenci so se kot Miklavževi spremljevalci imenovani Parkeljni ohranili do današnjih dni. Seveda pa je vsebina pozabljena, saj so nekdanj resno versko obrednost zamenjali za veseljačenje, pri tem pa ne vedo kaj v resnici predstavljajo. Našemljenci, ki so predstavljali rajnike so prevzeli podobo hudiča ali zlodeja, ki naj bi spremljali Miklavža in izvrševali kazni nad porednimi otroki. Ponekod pa so si parkeljni ohranili več stare samostojnosti in že teden dni pred Miklavžem hodili naokoli, strašili otroke, mazali fante s sajami in dekleta švrkali s šibami. Vsak je imel kapo iz ovčje kože, bil oblečen v kožuh in prepasan z zvonci. Sveti Miklavž je tako zelo priljubljen tudi zaradi, sicer skromnih, daril, ki ji prinaša. Med najpogostejšimi darovi so bila jabolka, orehi, hruške, suho sadje, kasneje tudi igrače in znamenita šiba za poredne otroke. V zvezi s praznovanjem Miklavža so se v večjih mestih vzpostavili Miklavževi sejmi, pa tudi Miklavževi sprevodi in plesi. (Ovsec, 1994, str. 19-36)

2.6.1.2. BOŽIČ

Božič je praznik spomina na Kristusovo rojstvo, o katerem v svetem pismu v svojih evangelijih govorita Matej in Luka. Je veliko mlajši od velike noči, saj božiča prvi kristjani niso obhajali, ker se jim je zdelo pomembnejše Kristusovo poslanstvo, praznik pa se je uveljavil proti koncu 4. stoletja, ko je ljudi začelo zanimati Kristusovo poreklo. Ohranil se je datum, na katerega so praznik obhajali Rimljani, to je 25. december. Priprava na sam praznik božiča se začne že mesec prej, s pričetkom adventnega časa na prvo od štirih adventnih nedelj (ki simbolizirajo štiri obdobja v stari zavezi). Advent pomeni prihod in je čas priprave in pričakovanja Kristusovega rojstva. Pomemben običaj v tem času je izdelava adventnega venca iz zimzelenega rastlinja prepletenega z vijoličnim trakom in štirimi belimi svečami. Vsako nedeljo družina prižge eno svečo več, svetloba pa ponazarja bližanje Kristusovega prihoda. Adventni venec je v Sloveniji ne glede na versko prepričanje postal značilna sestavina praznovanja božiča tako v zasebnem kot tudi v javnem okolju. Za sodobni adventni čas je značilen tudi običaj prevzet iz Amerike in sicer sajenje božičnega žita oziroma zvezde, katerih rast simbolizira prebujanje novega življenja. Včasih je večere v adventu družina preživljala zbrana ob venčku in molitvi, prepevanju in pripovedovanju zgodb. Neposredno pa se kristjani na praznik začnejo pripravljati devet dni prej, z devet dnevnic. Devet dnevnic je pobožnost v kateri ljudstvo v temi hodi v procesiji, vsak vernik drži prižgano svečko, prepevajo hvalnice in nosijo Marijin kip. To simbolizira Marijino in Jožefovo pot v Betlehem, kamor sta šla na popisovanje in kjer se je rodil Jezus. Praznovanje svetega večera so začeli s prenašanjem kadila in škropljenjem hiše in ostalih gospodarskih poslopij z blagoslovljeno vodo. Nato so se odpravili k maši imenovani polnočnica, saj je bila opolnoči, zgodaj zjutraj je sledila zorna ali pastirska maša, zaključili pa so z veliko mašo sredi naslednjega dne. Do današnjih dni se je ohranilo mnogo običajev, zgodb in božičnih pesmi, med njimi je najbolj znana pesem Sveta noč. Božič je veljal za velik družinski praznik, ki se ga ni smelo motiti niti z obiski, katere so izvedli naslednji dan, 26. decembra. Za božič je značilno tudi okraševanje božičnega drevesca, navadno smreke, ki je razmeroma mlada šega, uveljavila se je v 18. stoletju. Že stoletja prej pa so prostore krasili z zimzelenim rastlinjem, orehi in mladim žitom. Sprva so smrečice krasili s sadjem, rožami, svečami in sladkarijami, danes pa nanje obešamo električne lučke in okraske. Tudi jaslice so razmeroma mlad kulturni pojav. Postavljanje jaslic (to je prikaz Kristusovega rojstva pri katerem uporabimo različne figurice ljudi in živali ter mah, vejice in druge materiale) po hišah se je pri nas uveljavilo na prehodu v 19. stoletje. V tem razmeroma kratkem času smo na Slovenskem ustvarili bogato jasličarsko tradicijo, poznamo razne oblike jaslic, njihovo postavljanje pa je še danes oblika ustvarjalnosti in mojstrstva. Izredno domiselne postavitve jaslic lahko opazujemo v slovenskih cerkvah in na vse pogostejših razstavah jaslic. Prav tako je božično obdarovanje mlada navada. Pri nas so se prva božična darila pojavila v meščanskem okolju pred približno sto leti.

Zgodovina Božička je dolga in zapletena, razvil se je iz raznovrstnih bitij, ki so ljudem prinašala darove v različnih državah sveta. Ravno ameriškemu Santa Clausu pa je uspelo izpodriniti vsa ostala božiča bitja (italijansko čarovnico Befano, nemškega škrate Ruprechta, grške kentavre, arktične šamane, angleškega očeta božiča, kitajskega prijaznega starca...) in tako rekoč osvojiti ves svet. Velja za

debelušnega, dobrega moža, v rdečem plašču, ki naokoli leti s sanmi z vpreženimi jeleni in otrokom na božično jutro skozi dimnik v nogavice prinese darove. Vzporedno z Božičkom pa se je v socialističnih državah po ruskem zgledu uveljavil dedek mraz, prav tako dobrosrčni mož na saneh, oblečen v topel kožuh, ki obdaruje pridne otroke. (Ovsec, 1994, str. 42-74)

2.6.1.3.SVETI TRIJE KRALJI-KOLEDOVANJE

Sveti trije kralji oziroma Gospodovo razglašenje se praznuje 6. januarja in je imelo v zgodovini celo večji pomen kot božič. Na ta dan v vzhodni cerkvi praznujejo praznik Kristusovega rojstva, torej pravoslavni božič. Katoličani pa se spominjajo prihoda modrih (treh kraljev) do novorojenega Kristusa, njegovega krsta v reki Jordan in prvega čudeža. Praznik izhaja iz rimskih časov, ko so rimski meščani na prvi dan leta imenovan calandae v burnih sprevodih plešoč in pojoč hodili po mestu. Škof in ljudstvo so v polnočni procesiji vsako leto romali k cerkvi Kristusovega rojstva nad Betlehemom in slavili prihod Boga, celonočno bedenje pa zaključili z mašo. S praznikom treh kraljev se je zaključilo božično obdobje. Za kulturno dediščino tega praznika so najbolj značilni obhodi trikraljevskih kolednikov. Ob primerjanju trikraljevskih praznovanj do druge svetovne vojne z današnjimi oblikami opazimo veliko sodobno vsebinsko izpraznitev in osiromašenje praznika (saj je bil prepovedan), vendar pa se ponekod v vaškem okolju odmaknjenem od urbanih središč tradicija ni prekinila. Koledovanje je obredni pohod, ko koledniki, preoblečeni v svete tri kralje (Gašper, Miha, Boltežar) hodijo po vaseh od hiše do hiše, domačinom prepevajo kolednice (to so pesmi s krščansko vsebino o Jezusovem rojstvu in obisku modrih), voščijo srečo v novem letu in zbirajo darove za revne družine. Razvilo se je v 16.stoletju, ko so revni učenci mestnih šol ob novem letu z voščilnimi obiski pri dobrotnikih in veljakih nabirali darove za lažje preživetje. Sprva so okoli hodili v vsakdanjih oblekah, po letu 1550 pa so se preoblekli v noše modrih kraljev z vzhoda. Po osamosvojitvi je pobudo za oživljanje praznika prevzelo Misijonsko središče Slovenije, tako koledniki zbrane darove namenijo za Slovenske misijonarje po svetu. Oblika trikraljevskega praznovanja so tudi blagoslovni napisi s kraticami G+M+B in letnico tekočega leta, ki jih nad vrata ali na podboje vhodnih vrat s kredo zapišejo krajevni duhovniki, ko pridejo blagoslovljat hiše in voščiti novo leto. Nato družine svoja poslopja pokadijo in poškropijo z blagoslovljeno vodo. Šega se je razširila tudi v neverujoča okolja in celo v delovne in poslovne prostore, ob tem pa nekateri gospodarji letnice napišejo sami. (Bogataj, 2011, str. 21-24)

2.6.1.4.VELIKA NOČ

Velika noč je največji in najstarejši krščanski praznik. Njen datum ni stalno določen, temveč se praznuje na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Z njo so trdno povezani ljudsko verovanje, šege, stare navade, predstave, ki izvirajo iz najstarejših obdobij krščanstva, judovske in poganske tradicije. Velikonočno obdobje ima močno tradicijo sestavljeno iz cerkvenega obredja, povezanega s svetopisemskih izročilom in samosvojih izrazov ljudskih pobožnosti. Razvoj velike noči je tesno povezan s praznovanjem prihoda pomladi, saj se takrat začenja novo življenje, narava se prebuja po zimskem spanju, življenje vstaja od mrtvih. Biblično izhaja iz praznovanja pashe, ki jo Judje praznujejo kot spomin na rešitev Izraelcev iz egiptovskega suženjstva. Današnji verniki pa slavijo Kristusovo vstajenje od mrtvih, s katerim je svet odrešil grehov.

Velikonočno obdobje se začne na sredo po pustnem torku, imenovano pepelnična sredo, vrh doseže na velikonočno nedeljo in se zaključi petdeset dni po njej na praznik binkošti. Čas med pepelnično sredo in velikonočno nedeljo imenujemo postni čas, ki traja 40 dni, ki simbolizirajo Jezusovo preizkušanje v puščavi. V tem času se verniki postijo (ne uživajo mesa oziroma si v današnjem času zadajo druge askeze- zdržek od sladkarij, alkohola, kajenja, gledanja televizije...) in se z molitvijo, pokorščino in dobrimi deli pripravljajo na veliko noč. Z cvetno nedeljo se začne teden intenzivne priprave na veliko noč imenovan Veliki teden. Na ta dan verniki izdelujejo butare iz zelenja in cvetja (ki imajo po Slovenij najrazličnejša imena) in jih skupaj z oljčnimi vejicami nosijo na procesijah, s čimer se spominjajo Jezusovega prihoda v Jeruzalem. Na veliki četrtek se spominjajo zadnje večerje, Jezusovega umivanja

nog učencem, zapovedi medsebojne ljubezni in prve svete maše. Na veliki petek se spominjajo Jezusove smrti na križu. Ta dan žalujejo, zvonovi ne zvonijo, velja strogi post, Jezusa simbolično nesejo v grob. Zgodaj zjutraj na veliko soboto mladi fantje prinesejo blagoslovljen velikonočni ogenj do hiš in z njim in vodo blagoslovijo domove. Na tem ognju gospodinje pripravljajo velikonočna jedila. Družina ta dan pripravi košaro z velikonočnimi jedili in jo odnese k blagoslovu imenovanem žegen. Med velikonočna jedila, ki imajo simbolni pomen, spadajo potica, hren, kruh, šunka in pirhi. Pirhi so pobarvana jajca, njihovo barvanje pa je v mnogih družinah pomemben običaj. Na velikonočno nedeljo (ki nima stalnega datuma, praznuje se na prvo nedeljo po prvi pomladni polni luni) se kristjani veselijo, saj je njihov odrešenik premagal smrt in vstal od mrtvih. Zgodaj zjutraj gredo k maši, nato pa si pripravijo velikonočni zajtrk. Ta dan je konec posta, razširjena družina se zbere in skupaj uživajo ob jedilih, ki so jih duhovniki v košari blagoslovili prejšnji dan. Sledi velikonočni ponedeljek, ko se spominjajo Jezusovega prikazovanja učencema. Ta dan je dela prost in je namenjen obiskom in druženju. Ta dan se igrajo tradicionalne velikonočne igre s pirhi. Najpopularnejša še danes je skrivanje jajčk, sem pa spadajo še valinčanje, sekanje, turčanje, trkanje, sekanje pirhov z jajci in druge. (Ovsec, 2010, str. 9-389)

2.6.2.OSEBNI PRAZNIKI

Sem spadajo posebni dnevi v letu pomembni za posamezne osebe. Niso dela prosti dnevi, vseeno pa si marsikdo na ta dan privošči dopust. Mednje uvrščamo najpogosteje praznovan rojstni dan, pa tudi obletnice poroke, prvi šolski dan, zadnji šolski dan, matura, diploma, upokojitev, poroka... Sem spadajo tudi osebna praznovanja znotraj verskih skupnosti kot so krst, obhajilo, god, birma, poroka... v krščanski.

2.6.2.1.GOD

Praznik god je krščanski praznik, ki je posvečen spominu na svetnike in svetnice. Izvira iz običajev čaščenja svetnikov in svetnic v krščanski tradiciji. Praznik god praznujemo na dan, ko goduje posameznikov krstni zavetnik. To je svetnik po katerem je dobil ime. Včasih so god praznovali, kot danes praznujemo rojstni dan. Sorodniki so se zbrali, spekli so pecivo, godovnik je prejel darila, voščilnice in čestitke... Danes se njegovo praznovanje z opuščanjem poimenovanj otrok po krščanskih svetnikih opušča. (Ovsec, 1994, str. 116-120)

2.6.3.DRŽAVNI PRAZNIKI

Državne praznike praznujemo vsi prebivalci določene države. Spomnijo nas na pomembne dogodke in osebnosti iz zgodovine naše države ali boja zanjo, z njimi pa izkazujemo čast naši domovini. Praznujemo jih z izobešanjem zastave naše države na vidna mesta pročelij hiš in na poslopih državnih organov, kulturno-zgodovinskimi televizijskimi oddajami in prirejanjem prireditev in proslav, na katerih se med drugim prepeva državna himna. Mednje spadajo dan reformacije, Prešernov dan, dan upora proti okupatorju, praznik dela, dan državnosti, dan Rudolfa Maistra, dan samostojnosti in enotnosti. Sem pa uvrščamo tudi prva dva dni novega leta, ki sta prav tako dela prosta dni.

2.6.3.1.DAN SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI

Dan samostojnosti in enotnosti praznujemo 26.12. Na ta dan se spominjamo razglasitve izidov plebiscita, izvedenega 26.12.1990. To je bil pomemben mejnik v zgodovini naše države, saj smo družno odločili, da bomo postali samostojna država. S tem se je strinjal zares visok delež- kar 95 odstotkov vseh udeležencev plebiscita, kar je znašalo 88% vseh volilnih upravičencev. Rezultat plebiscita je torej potrdil, da je slovenski narod enoten v svoji odločitvi- DA, za osamosvojitve Slovenije. Ta akt je postavil temelj za vse nadaljnje procese s ciljem osamosvojitve Slovenije, ki je postala zasluga celotnega naroda, vseh Slovencev, ki so trdno verjeli, da zmoremo postati suveren narod, ki je primerljiv ostalim evropskim in sodeluje v vseh pomembnejših mednarodnih organizacijah. Slovenski jezik in slovenska kultura sta bila temelja na katerih je naš narod zgradil svojo identiteto. Vendar je do realizacije želja

Slovencev sledila še 10-dnevna vojna, kjer je odlično organizirana teritorialna obramba RS tudi na bojnem polju obranila našo osamosvojitvev. (Ministrstvo za obrambo, 2022)

2.6.3.2.PRAZNIK DELA

Praznik dela je mednarodni praznik, ki ga povsod po svetu praznujemo 1.maja, v Sloveniji pa še 2. maja. Posvečen je pravicam delavcev in dosežkom delavskega gibanja. Njegova zgodovina se začne v 19.stoletju, ko je v ZDA in Evropi delovalo gibanje za delavske pravice. Eden ključnih dogodkov je bila Haymarketova afera leta 1886 v Chicagu, kjer so se delavci z krvavimi demonstracijami borili za osemurni delavnik. Kasneje so jim končno pripadale še slednje pravice; pošteno plačilo, varne delovne razmere in socialno varstvo. Kot odgovor so bili organizirani še številni protestni shodi in demonstracije po vsem svetu. Julija 1889 je kongres v Parizu priporočil, naj bo 1.maj praznik delavstva. Kljub prepovedim so ga delavci po Evropi praznovali. Praznik je priložnost za izraz solidarnosti z delavci po svetu in opozarjanje na aktualne izzive in nepravilnosti in neenakopravnost na področju dela. V Sloveniji se praznik praznuje s številnimi dogodki, kot so tradicionalne kulturne in zabavne prireditve, shodi, demonstracije in zborovanja delavcev, koncerti, plesi, izleti in pikniki. Glavno med njimi pa je postavljanje mlaja, nošenje nageljnov in kurjenje kresov. Postavljanje majskih dreves in kresov pa izhaja iz majskih slavij v rimskih časih, ko so častili ponovno oživljanje narave. (Bogataj, 2011, str. 127-130)

2.6.4.DRUGI PRAZNIKI

Mednje uvrščamo neformalne praznike in dneve, ki jih ljudstvo slavi že stoletja. Nanje se spominjajo prihoda pomladi in preganjajo zimo (pust), nove letine, praznujejo ljubezen (valentinovo), namenijo pozornost določenemu spolu ali družinski vlogi (dan žena, Marijino oznanjenje oziroma materinski dan, dan mučenikov, dan sv. Jožefa ali dan očetov, dan nedolžnih otrok...) Te prazniki niso dela prosti dnevi.

2.6.4.1.JURJEVANJE

Jurjevanje se praznuje 23. aprila, na dan svetega Jurija, in je še ena izmed pomembnih tradicionalnih prireditev v Sloveniji. To praznovanje je še posebej prisotno v nekaterih slovenskih regijah, kot so Prekmurje, Dolenjska, Štajerska, najbolj pa je njegovo praznovanje razvito v Beli krajini. Jurjevanje praznuje svetega Jurija, ki je zavetnik mnogih poklicev in krajev v Sloveniji. Tradicionalno je to praznovanje povezano z začetkom kmetijske sezone in pomladjo ter simbolizira prehod v čas rasti in obilja, ko narava zopet ozeleni. Med tradicionalnimi običaji ob jurjevanju so: oblačenje in sprevod zelenega Jurija po mestnih ulicah, ki vključuje procesije, ples, petje in predstavitve. To je priložnost, da se ljudje zberejo in skupaj proslavijo prihod pomladi ter blagoslovijo pridelke in življenje. Zeleni Jurij je v Beli krajini v brezovo zelenje obdan najlepši fant ali mlaj v drugih krajih.

Ples in petje: Na prireditvah ob jurjevanju se običajno izvajajo tradicionalni plesi in pesmi, ki so povezani s kmetijskimi običaji, naravo in življenjem na podeželju. To je priložnost za druženje in zabavo ob glasbi in plesu.

Obredi blagoslova: Na nekaterih prireditvah se izvajajo obredi blagoslova, kjer duhovniki ali drugi verski predstavniki blagoslovijo pridelke, živali in domove ter priprošnje za dobro letino in srečo.

Tržnice in sejmi: V nekaterih krajih se ob jurjevanju organizirajo tudi tržnice in sejmi, kjer se prodajajo lokalni izdelki, hrana in obrti ter kjer se ljudje lahko družijo in zabavajo. (Bogataj, 1998, str. 30-33)

2.6.4.2.GREGORJEVO

Gregorjevo praznujemo 12. marca. To praznovanje je povezano z verskim praznikom svetega Gregorja, ki je znan kot zavetnik pastirjev in ptic ter je pomemben tudi v ljudskem izročilu. Glavna tradicija ob Gregorjevem je povezana s spomladanskim čiščenjem in oznanjanjem pomladi. Po ljudskem verovanju naj bi se ptice na ta dan prvič začele ženiti in graditi gnezda, kar je simbol prebujanja narave in prihoda pomladi. Poleg tega se dan pred njim izvajajo različni obredi, kot je obred prižiganja kresov, predvsem na podeželju. Kresovi so simbol prežganja zime in vabilo pomladi. Na ta dan se pogosto tudi opazujejo ptice, saj se verjame, da se njihovo vedenje lahko uporabi za napovedovanje vremena in obilne letine.

V nekaterih krajih se tradicionalno prirejajo tudi različne prireditve, kot so Gregorjevi sprevodi, kjer ljudje nosijo bakle ali luči in po ulicah prepevajo pesmi. Vsak iz različnih materialov izdelava svojega gregorčka oziroma barčico opremljeno z lučko, ki jo kot simbol, da ne bo več treba delati ob luči spustijo po reki. Te prireditve so pogoste predvsem v nekaterih slovenskih vaseh. (Bogataj, 1998, str.22-25)

2.6.4.3.PUST

Pust je tradicionalni slovenski praznik, ki ga praznujemo pred začetkom posta. Pust nima določenega datuma, praznujemo pa ga na torek pred pepelnično sredo, ki je prvi dan posta. Na ta dan ljudje nosijo maske, se udeležujejo pustnih povork in prireditev ter se zabavajo. Med praznovanjem pusta se pogosto organizirajo pustne povorke, kjer ljudje nosijo različne maske in kostume ter se sprehajajo po ulicah in jih razkazujejo, največja v Sloveniji je vsako leto na Ptuj. Priljubljena tradicija, predvsem v šolskem okolju je tudi pustno rajanje, kjer otroci, oblečeni v svoje junake, plešejo, pojedjo pustne krofe in se zabavajo. Pomemben del tradicije pustnega praznovanja so tudi pustne šeme (našemljeni otroci), ki obiskujejo hiše v svojem kraju, se šalijo ter zapojejo kakšno pustno pesem v zameno pa pričakujejo sladkarije. Ta običaj simbolizira izganjanje zime in zlobnih duhov ter prihod pomladi. Včasih je bil zelo pogost, danes pa ga zasledimo občasno le še v vaškem okolju. Slovenci imamo veliko raznolikih tipičnih pustnih mask, najbolj znane so kurenti, laufarji, škoromati, medvedi in druge lokalne pustne maske. (Kumer, 2005)

2.7.ČUSTVA

Čustva so procesi, ki izražajo človekov vrednostni odnos do zunanjega sveta ali do samega sebe. Doživljamo jih v okoliščinah za katere subjektivno ocenimo, da so nam pomembne. Zato ljudje v podobnih okoliščinah doživljajo različna čustva, glede na kakovost in intenzivnost, odvisno od vrednosti, ki jo pripisemo določeni situaciji. Čustva imajo prilagoditveno funkcijo, torej nam omogočijo, da se učinkovito prilagodimo okolju v katerem smo. Lahko se kaže kot aktivacijska (telesne spremembe, priprava na boj ali beg pred nevarnostjo), motivacijska (čustva nas spodbujajo, usmerjajo, delujejo kot motiv za naše delovanje) ali komunikacijska (pomagajo pri komunikaciji in uravnavanju socialnih odnosov, razumevanju besednega in nebesednega vedenja) funkcija čustev. Čustva so sestavljena iz štirih komponent; kognitivna ocena (pripis pomena situaciji), fiziološko vzburjenje (delovanje avtonomnega živčnega sistema), čustveni izrazi (spremembe mimike obraza, telesne drže, glasu, gibov) ter subjektivnega doživljanja čustva (izkustvena razlika čustev od drugih duševnih procesov). Torej z zavestnim interpretiranjem situacije na določen način svoja čustva pravzaprav izbiramo sami. Čustvo vodi k določenemu prilagoditvenemu vedenju ali k spoprijemanju s situacijo. Poznamo temeljna ali osnovna in kompleksna ali sestavljena čustva. Osnovna čustva so prirojena, pojavijo se zgodaj v posameznikovem razvoju, so univerzalna (torej jih doživljamo vsi ljudje ne glede na kulturo), zanje so značilni tipični obrazni izrazi in imajo prilagoditveno funkcijo. Mednje spadajo strah, jeza, veselje, žalost. Kompleksna čustva se pojavijo kasneje v razvoju, sestavljena so iz dveh ali več osnovnih čustev in odvisna od družbenih in kulturnih vplivov. Mednje spadajo ponos, sovraštvo, ljubezen, zavist, krivda, ljubosumje. Razvoj čustev je podoben pri vseh ljudeh in gre v smeri od nediferenciranega čustvenega stanja splošnega vzburjenja proti vse bolj specifičnim in medsebojno različnim čustev. Kot prva se pri novorojenčku razvijejo osnovna čustva, pomembna pa je predvsem njihova komunikacijska funkcija. Po prvem letu se, če ima otrok socialne interakcije, postopoma razvijajo kompleksna čustva. V drugem in tretjem letu se pojavijo čustva samozavedanja (čustva, ki vključujejo pozitivno in negativno doživljanje sebe, npr. ponos, zavist, sram). Čustveni razvoj je tesno povezan s kognitivnim in socialnim. Izražanja in doživljanja čustev se učimo s klasičnim pogojevanjem, instrumentalnim pogojevanjem in modelnim učenjem. V ustreznem čustvenem razvoju se oblikuje čustvena zrelost, ki zajema ustreznost čustev okoliščinam (npr. doživljanje veselja ob družinski božični večerji), uravnavanje doživljanja in izražanja čustev (npr. ob dela prostem dnevu ne doživljamo eforije, pač pa smo veseli) in raznovrstnost in kompleksnost čustvovanja (npr. pokažemo žalovanje ob koncu starega leta in veselje ob začetku

novega). V procesu socializacije se človek nauči pravil izražanja čustev, torej kdaj in kako je primerno in zaželeno izražati katero čustvo. (Kompore, 2012, str. 122-134)

2.8. DOŽIVLJANJE OB PRAZNIKI

Kot že zapisano prazniki že tisočletja harmonizirajo in lajšajo naša življenja, ter jih hkrati osmišljajo in razbremenjujejo. Do njih imamo ljudje, hote ali nehoti, poseben odnos. Prazniki in običaji posamezniku omogočajo, da vsaj za krajše obdobje pozabi na težave, ter gradi pripadnost in identiteto svoji skupnosti. Prazniki so nepogrešljiv del človeške kulture in družbe, vendar se načini njihovega doživljanja med posamezniki razlikujejo. Tako nepogrešljivi so prazniki prav zaradi njihove moči do povezovanja ljudi. So razlog, da se razširjena družina zbere in skupaj preživi dan, so čas, ko se daleč stran živeči sorodniki zagotovo vidijo. Nekateri se jih prav zaradi tega neizmerno veselijo, drugi (predvsem starostniki in ljudje odrinjeni na rob družbe) pa upajo, da bodo minili čim hitreje saj nimajo nikogar, ki bi jih obiskal in se ob njih počutiljo osamljene. Razumevanje teh razlik nam omogoča več spoštovanja in razumevanja v družbi ter prispeva k boljšim odnosom in lažjemu sobivanju. (Ovsec, 1994) Posebno pomembno je doživljanje praznikov pri otrocih, saj le to izoblikuje njihov odnos do praznikov za vse življenje. Otroci se prihajajočih praznikov veselijo, saj so priložnost za spoznavanje kultur, deljenje tradicij in vrednot in hkrati utrjujejo družinske odnose in ustvarjajo skupne trenutke. Otrokom se v spomin vtisnejo praznovanja, ki so polna veselja, druženja in čustev, saj jim je to najpomembnejše. V praznikih morajo otroci aktivno sodelovati, se nanje pripravljati, jih občutiti in soustvarjati, ne pa samo opazovati. Zanje predstavljajo proste dneve, ki jih lahko izkoristijo za igro. Kadar je otrok v pripravo na praznike aktivno vključen, jih doživlja celostno. Otrokom se bo praznikov in praznovanja spominjal po vonjih, zvokih, skupnih aktivnostih, času preživetem z družino, postavljanju drevesca, peki potice...in ne toliko po darilih. (Pečin, 2020, str. 17)

Doživljanja ljudi ob praznikih se razlikujejo glede na narodno pripadnost, veroizpoved, kraj bivanja (razlike se pojavljajo tako na globalni kot že lokalni ravni), osebne izkušnje in okoliščine posameznika. Ena najpogostejših občutij, ki jih ljudje doživljajo ob praznikih pa so;

1) Veselje in radost- za veliko ljudi so prazniki čas, ko so nasmejani in dobre volje, saj so prazniki dela prosti dnevi, ko jih ne bremeni vsakodnevni stres, družine in prijatelji se zbližajo, izmenjujejo si darila, se udeležujejo prazničnih prireditev in mnogo dejavnosti počnejo skupaj, s tem pa prekinejo odtujenost vsakdanjega življenja.

2) Nostalgija-prazniki pogosto, posebno pri starejših vzbudijo nostalgične občutke. Nostalgija se izraža kot močna in otožna želja po občutkih, ki so jih ljudje doživljali v preteklosti in po osebah ali predmetih, ki so jih imeli. Spominjajo se preteklih praznovanj, časa, ki so ga preživeli s svojimi ljubljenimi, ki niso več prisotni, tradicij in navad, ki so jih opustili...

3) Mir, hvaležnost- posebno ljudje, ki so versko ali duhovno usmerjeni v praznikih vidijo globok duhoven pomen. To je zanje čas molitve, postov, premišljevanja, slavljenja, zahvaljevanja... Praznujejo verske obrede in pri sebi iščejo mir. Vsi se tudi zaradi več prostega časa, med praznikih počutijo mirnejše. Ob druženju se zavejo pomena svoje družine in razmer v katerih živijo, zanje pa občutijo hvaležnost.

4) Ambicioznost, motiviranost- posebno ob novem letu se ljudje posvetijo refleksiji preteklega leta in čutijo močno motiviranost po spremembi slabih navad in boljšem življenju. Postavljajo si nove cilje in zaobljube, mislijo na pozitivne spremembe pri sebi in se osredotočajo na prihodnost.

5) Stres, tesnoba, pritisk- za mnoge so prazniki tudi vir stresa in pritiska, saj se preobremenjujemo z njihovim potekom in pripravami nanje. Želijo, da je za njihove goste vse popolno, da jih bodo očarali, preobremenjujejo se s pripravo zahtevnih jedi, nakupovanjem daril, organizacijo zabav in okraševanjem.

6) Osamljenost- posebno močno jo doživljajo tisti, ki so se nedavno soočili z izgubo ali nesrečo in ljudje, ki živijo sami, oziroma jih nihče ne obišče, saj njihova družina živi predaleč, ni več živa ali pa nikoli z nikomer niso vzpostavili tesnejših vezi. Obdobje, ko so vsi obdani s prijatelji tako poudari občutke izolacije in žalosti.

7) Krivda, nelagodje- nekateri ljudje, ki med prazniki zaužijejo preobilne obroke, preveč sladice ali alkoholnih pijač se po njih soočajo z občutki krivde in nelagodja. Posebno tisti z nižjo samopodobo, ki

se močno obremenjujejo s svojo telesno težo. Občutke krivde doživljajo tudi tisti, ki so se med prazniki sprli z bližnjimi in se jim niso opravičili ali pa niso bili pripravljeni sprejeti opravičila.

2.9.ČUSTVOVANJE IN S ČUSTVI POVEZANO VEDENJE OB PRAZNIKIH

2.9.1.ZAVIST

Po prvem letu se postopoma razvijejo kompleksna/ sestavljena čustva (če ima otrok socialne interakcije), kamor spada tudi ljubosumje. Ljubosumje je bojazen koga, da bi izgubil ljubezen, naklonjenost kake osebe. (SSKJ, 2023) V drugem in tretjem letu starosti se pojavijo čustva samozavedanja, to so čustva, ki vključujejo pozitivno in negativno zavedanje sebe, kot je zavist. Zavist je občutek velikega nezadovoljstva, da kdo ima, je deležen česa, kar si osebek želi. (SSKJ, 2023) Subjekt občuti zavist, kadar ocenjuje da ima nekdo drug nezasluženo nekaj, za kar meni, da ima sam do tega enako ali večjo pravico. Smisel zavisti je, da osebo motivira k vedenju, ki bo povzročilo, da se razlike v socialni vrednosti med subjektom in drugo osebo izenačijo. Kaže se kot želja po nečem kar ima drugi(npr. želja po ljubeči družini s katero bi praznoval božič). Subjekt lahko drugemu zavida dobrino, nagrado, sposobnost ali lastnost, ki jo ima. Vendar želeli nekaj ni isto kot zavidati mu to kar ima, saj zavist ni zgolj odnos do dobrine, temveč je odnos tudi do druge osebe. Tuja dobrina je zgolj povod, da subjekt primerja svoj jaz s tujim jazom. Subjekt zavida takrat, ko ocenjuje da imaš večjo pravico do dobrine kot objekt, ali ko se mu zdi, da objekt do dobrine nima pravice. Po subjektivnem mnenju drugi neupravičeno meni, da je več vreden zaradi tega kar ima. Sprva se zdi, da je čustvo zavisti lahko pozitivno, saj se subjektu ob pogledu na dobrino, ki jo je realiziral drugi pomaga odločiti, da to želi uresničiti tudi sam. Vendar temu ni tako, saj se za željo po dobrini skriva želja, da nismo v podrejenem položaju do drugega. Glede na to, je zavist socialno čustvo, ki je povezano z dejanskim ali namišljenim statusom v družbeni hierarhiji. Čustvo zavisti spada v skupino antipatičnih odnosov do drugega, saj ob njem namesto odnosa simpatije obstaja odnos antipatije do drugega. Le to vodi v medsebojno primerjanje in tekmovalnost ter sovražen oziroma vsaj ambivalenten odnos do drugega. Zavist se kaže fizično pri reakciji avtonomnega živčnega sistema in sicer z bledico obraza, široko razprtimi očmi in stisnjenimi ustnicami. Bistvo besednega izražanja zavisti pa je omalovaževanje in diskvalifikacija tujega uspeha ali drugega kot osebnosti ali pa povečevanje lastnih uspehov in osebnosti, da bi subjekt, ki zavida ob soočenju s tujim uspehom nevtraliziral razliko. Zavist je lahko včasih podobna tudi čustvu žalosti, če razmišljamo, da je nekdo uresničil neko dobrino, ki je mi nismo in to razumemo kot lasten neuspeh in izgubo.

2.9.2.OSAMLJENOST

Osamljenost je negativno, kompleksno čustvo, ki ga doživlja posameznik, ko ima občutek, da je sam in nima nikogar, ki bi mu pomagal in bi se nanj lahko zanesel. Osamljeni smo, ko živimo brez občutka povezanosti z našimi bližnjimi. Posameznika osamljenost običajno motivira k aktivaciji in iskanju družbe ljudi. Osamljenost prizadene oba spola in vse starostne skupine, ne glede na to ali človek živi sam ali z drugimi. Vsakdo je bil že kdaj osamljen, vendar pa je problem pri tistih, ki menijo, da so osamljeni že vse življenje in bo tako ostalo do konca življenja. Osamljeni ljudje potrebujejo druge ljudi, da bi z njimi komunicirali in ustvarili odnos- prijateljski ali globok ljubezenski. Ko se tak odnos vzpostavi, ga je potrebno ohranjati, da vpletenih ne prizadene osamljenost. V dobrem odnosu si dva človeka zaupata, se razumeta, učinkovito komunicirata in odzivata na občutja drugega. Dobro komuniciranje zajema pogovarjanje, poslušanje, dotikanje in gledanje. Vzroki za osamljenost so povezani z okoliščinami, v katerih se je oseba znašla ali z določeno osebnostjo, ki jo oseba ima. Na osamljenost lahko gledamo kot na napredujočo bolezen, ki napade človekovo osebnost prek njegovega sistema za komuniciranje (torej oblike medsebojnega vedenja, ki omogočajo vzpostavitev stika z ljudmi). Z večanjem osamljenosti postaja sposobnost komuniciranja (ki je bolj kot z besedami povezano s čustvi) ljudi vse manjša. Za osamljenost mladostnikov so pogosto krivi starši s svojo neprimerno vzgojo ali pa nimajo dovolj časa zanje ali pa dejstvo da mladi ne zaupajo ljudem. Pogosto doživljajo osamljenost zaradi občutkov manjvrednosti, verjamejo, da bi imeli več družbe, če bi bili v očeh drugih

več vredni, osamljenost povežejo z nesprejetostjo. Pogosto čustvo osamljenosti skušajo zakriti z destruktivnim vedenjem (prenajedanje, alkohol, droge, računalniške igrice...). Pomembno je, da čustvo osamljenosti prepoznamo in najdemo način spoprijemanja z njim. Pomagamo lahko na dva načina, ki sta odvisna od nas. Lahko jo obvladujemo, prepoznamo prepričanja v njenem ozadju in se naučimo živeti sami ali pa jo premagamo z vzpostavljanjem medosebnih odnosov in izboljšanjem socialnih spretnosti. (Lake, 1980)

2.9.3.TESNOBA

Tesnoba ali anksioznost je vrsta strahu, ki nastane, ko oseba ocenjuje, da njena situacija presega njene zmožnosti. Torej je oseba anksiozna, ko oceni, da svojih življenjskih težav ne zmore obvladati. Čustvo tesnobe je dobilo ime po tesnem občutju v prsnem košu, kot pritisk na prsni koš, ki bi oteževal dihanje, kar občuti anksiozna oseba. Tesnoba zajema občutke bojazni, tesnobe, skrbi za prihodnost in generalnega strahu, ki nima konkretnega objekta. Razlika med strahom in anksioznostjo je ta, da je strah reakcija na določeno zunanjo nevarnost, medtem ko je anksioznost notranjega izvora ali pa je bojazen pred zunanjo situacijo ali objektom. Vsaka trinajsta oseba se spopada z anksioznostjo, ženske so k njej 2x bolj nagnjene. Anksioznost je za tistega, ki jo doživlja zelo neprijetno stanje, saj ne razume kaj se mu dogaja in na kaj se dejansko odziva. Izraža se kot bolečina v prsni, dušenje, povečano potenje, pospešeno dihanje in bitje srca, obsesije, pretirana opreznost, nedoločno pričakovanje katastrofe ali slutnje nevarnosti, lahko pa tudi kot občutje da bo oseba umrla. S tem oseba zgublja zmožnost koncentriranja na opravljanje ene dejavnosti, kar je lahko moteče in celo nevarno med opravljanjem določenega dela. Pretirana opreznost pa osebi preprečuje, da zaspi, zato so večinoma bolniki neprespani. Neprestana pripravljenost na akcijo in obrambo, se izraža v napetosti mišic glave, vratu in hrbta, kar lahko povzroča krče in glavobol. Občutje osebe, ki občuti kronično depresivnost je podobno tistemu, ki ga občuti oseba s kronično anksioznostjo. Vendar depresivna oseba verjame, da v svetu, v katerem ne vidi smisla in upanja ne more živeti, medtem ko anksiozna oseba verjame, da v svetu ne more živeti samostojno, vendar izhod zase vidi v zaupanju in navezavi na koga drugega. Anksiozna oseba je izgubila vero vase, ni pa izgubila vere v drugega in smisel življenja. Vendar obstaja tveganje, da anksioznost preide v depresijo, če oseba ne najde ustrezne druge, zaupljive osebe, ki bi ji zmogla pomagati. Dejavniki anksioznosti so določene osebnostne lastnosti (kot so želja po nadzoru položaja, perfekcionizem, podcenjevanje lastnih sposobnosti...), neprijetni dogodki v okolju, prirojena nagnjenost, zdravstvene težave, zaničevanje, izgube nečesa zelo pomembnega (ljubljenih oseb, delovnega mesta, denarja...) nizka samopodoba, osamljenost in nizka osebnostna čvrstost. Anksioznost lahko umirimo z različnimi sprostitevni tehnikami, kot so dihalne vaje, raztezne vaje, osredotočenost na trenutno situacijo, sprehodi v naravi, poslušanje glasbe, pogovor, hobiji. V skrajnem primeru pa tudi z terapijo pri psihologu in psihoterapevtu. (Milivojević, 2008, str. 525-537)

2.9.4.SAMOMORI V ČASU PRAZNIKOV

Samomor je dejanje, s katerim si je pokojnik z načrtovanim in namernim vedenjem povzročil smrt. Je način na katerega se izraža napetost, posameznik pa z dejanjem škoduje samemu sebi. Čeprav se zaveda posledic dejanja, ga le to ne odvrne od misli ali uresničitve dejanja. Je končna rešitev trenutnih težav. Za človeka v stiski, samomor predstavlja edini možen izhod v sicer nerešljivi situaciji in klic na pomoč. V glavi samomorilca se odvija samomorilni proces, vključujoč samomorilno vedenje, ki na podlagi samomorilnih misli vodi do dejanja. Stopnja samomorilnosti je obratno sorazmerna s stopnjo integriranosti v družbi. Dejanje samomora se pojavi v obdobju težke krizne situacije, ki je odraz spremenjenih medčloveških odnosov. Pojavi se ko se pojavijo se ekstenzialna vprašanja, čustveno prazni družinski odnosi, konkurenca in ko se družba ne ozira na posameznika, ki je posledično odrinjen na rob družbe in prepuščen samemu sebi. V Sloveniji je najpogostejši način storitve samomora obešanje, sledijo mu ustrelitev, skok v globino in zastrupitev. Rastoč pritisk na mlade (predvsem z merjenjem uspeha v

šoli in obšolskih aktivnostih) vodi v preobremenjenost otrok in povečan stres zaradi občutkov neuspešnosti. Le to pa se kaže v samouničevalnem vedenju mladih. Razsežnost samomora med mladimi se je v zadnjem desetletju močno povečala. Samomor je v času adolescence v večini držav med prvimi tremi vzroki smrti. Dejavniki tveganja za samomorilno vedenje v adolescenci so duševne motnje, socialni in demografski dejavniki, vpliv družine, vpliv šole, osebnostne značilnosti in genetski dejavniki. Glede na mesece je pri moških največ samomorov od maja do avgusta, pri ženskah pa od julija do septembra. Jeseni število samomorilcev malo upade, vendar pa poraste decembra, v času praznikov. Največ prazničnih samomorov se zgodi na prvi maj, najmanj pa na dan mrtvih. Visoke številke so tudi po novem letu, saj se sanjarjenja novoletnih praznikov sesujejo in razkrijejo kot prazno upanje. (Bučinel, 2005)

2.10. POMOČ PRI OSAMLJENOSTI

V ozadju bleščečih okraskov, veselja in topline družinskih srečanj se pogosto skrivajo tema, osamljenost in tesnoba. Prazniki simbolizirajo ljubezen, srečo in povezovanje, vendar pa za mnoge predstavljajo obdobje, ko se občutek osamljenosti le še bolj poglobi. V sodobnem hitrem tempu življenja, ki ga zaznamujeta oddaljenost in virtualna povezanost je osamljenost, zlasti med prazniki vse pogostejša. Kljub prizadevanjem za ustvarjanje popolne zunanje praznične podobe, se mnogi počutijo duševno izolirane in odtujene. Osamljenost med prazniki lahko izvira iz več dejavnikov, predvsem pa zaradi oddaljenosti od družine ali izgube bližnje ljubljene osebe. Ena izmed večjih težav s katero se ljudje soočajo je idealizacija koncepta popolnih praznikov, ki ga ljudje prepogosto vidijo na televiziji, družbenih omrežjih, reklamah... Takšna slika ustvari pritisk, da mora naše praznovanje izgledati enako svetlo, idilično in polno veselja. Ko pa spoznamo, da se resničnost ne ujema z virtualno podobo, se lahko počutimo osamljeno in odtujeno. Vzroki za takšne občutke so oddaljenost od družine in prijateljev pa tudi strah, da nismo vključeni v družbene dogodke in tradicije. Poudarjanje pomankanja bližine in povezanosti z drugimi v teh obdobjih vodi v še večje občutke izoliranosti. Dodatne občutke žalosti in osamljenosti prinesejo tudi občutki nostalgije, ko se spominjamo doživetih dogodkov ali bližnjih, ki niso več z nami. Pomembno je vedeti, da je občutek osamljenosti v prazničnem času med ljudmi v sodobnem času dokaj pogost pojav. Zavedanje, da v negativnih občutkih nismo edini, lahko prinese olajšanje in razumevanje. Ključno je poiskati načine (četudi ne fizično) na katere bomo povezani z bližnjimi, pa naj bodo naši družinski člani ali ljudje v okolici. Imamo možnost virtualnega povezovanja, prostovoljnega dela (pomoč v zavetiščih, kuhinja za brezdomce), sodelovanja pri lokalnih prazničnih prireditvah (organizacija prazničnih aktivnosti za otroke)... Če aktivno iščemo priložnosti za druženje in skupne dejavnosti, nam te lahko pomagajo ustvariti občutek pripadnosti in skupnosti. Lahko darujemo življenjske potrebščine ali izvedemo zbiranje sredstev pomoči, lahko izdelamo in pošljemo voščilnice ali majhna darila, da osamljenim pokažemo tudi drugim osamljenim, da mislimo nanje. Saj lahko majhna gesta, polepša dan. Pomembno je tudi, da glede praznikov ohranimo realna in uresničljiva pričakovanja. Namesto, da idealiziramo popolne praznike, se raje osredotočimo na drobne trenutke radosti in lepšanje časa drugim ali samim sebi. Če sami nismo osamljeni lahko veliko storimo z obiskom in pogovorom s tistimi, ki so. Lahko organiziramo srečanje vseh, ki se počutijo osamljeno. Če so občutki osamljenosti pretežki se po pomoč lahko obrnemo na organizacije, ki ponujajo telefonske klepetalnice, za osamljene ali tiste, ki potrebujejo pogovor ali na številke za duševno zdravje. Lahko se pridružimo skupini, ki se osredotoča na podporo ljudem v stiski. Prav tako je na spletu mogoče najti veliko podpore in možnosti za pogovor ob praznikih v raznih klepetalnicah, spletnih skupnostih, forumih... Če osamljenost vpliva na naše duševno in čustveno področje, poiščimo pomoč pri strokovnjaku. Psihologi, terapevti in svetovalci nam pri obvladovanju teh občutkov lahko pomagajo. Ne smemo pozabiti, da iskanje pomoči ni sramota, pač pa znak zrelosti in pripravljenosti za naslednji korak. (vizita.si, 2023)

2.11. OBDAROVANJE

Z obdarovanjem mnogo ljudi razveselimo, najdejo pa se tudi tisti, ki se nad njim pritožujejo oziroma z darili nikoli niso zadovoljni. Težko ustrezemo vsem željam, posebno če se nam božično-novoletno

obdarovanje zdi predvsem neljuba tradicija, podedovana od predhodnih generacij. Zaradi obveznega obdarovanja lahko tako najlepši čas napolnita stres in obup. Nekatere zaradi strahu, da bi jih vsi pozabili, preostale pa zaradi skrbi, da nikogar ne smejo pozabiti obdariti. Obdarovanje je čudovito predvsem, ker z njim obdarovanemu z izpolnitvijo skrite želje ali darilom s pomenom pokažemo kako dobro ga poznamo in kako močno ga imamo radi, oziroma, ker nam to z darilom pokažejo drugi. Skozi zgodovino so družbe z obdarovanjem utrjevale enotnost in pripadnost, saj so bili povezani ljudje, ki so med sabo sodelovali močnejši, člani pa so se počutili varneje. Podobne tradicije najdemo prav povsod po svetu, saj povezanost med člani družbe gojijo z prijetnimi običaji, ki jih je posledično mogoče venomer ponavljati. Darilo že iz starodavnih časov predstavlja sporočilo, da prihajamo v miru, z dobrimi nameni in da si želimo obdarovančeve naklonjenosti. To simboliko ohranjajo tudi danes, npr. simbolična darila, ki jih prinesemo ob prvem obisku, ko spoznamo nove ljudi. Ne glede na napetost v odnosu, je po obisku z darilom gostitelj obdarovalca "dolžan" sprejeti prijazno, gostoljubno in vsaj začasno pozabiti na prepir. Obdarovanje namreč sloni na pomembnem konceptu medosebnih odnosov in sicer ekvivalenci. In sicer mora vsak član družbi po svojih močeh prispevati svoj trud, če od nje pridobi ugodnosti. Podarjeno je pričakovano da bo v podobni meri tudi povrnjeno. Ekvivalentnost je prisotna v vsakem delovanju v družbi in je pomembna pri grajenju trdnih družbenih odnosov. Ko se podre, lahko v družbi pričakujemo strukturne spremembe, ki podrejo družbeni red. V neenakopravnih družbah, ki temeljijo na izkoriščanju večine s strani manjšin, ki družbi ne prispeva nič in ustrahovanju, se tak red hitro podre (npr. obglavitev pohlepnih aristokratov v 18.stoletju v Franciji). Obdarovanje je namreč izrazito dvosmerno in za vsak dar je potrebno izkazati vsaj hvaležnost in spoštovanje. Družba, ki si želi ostati trdna in močna, želi, da se njeni pripadniki pogosto in ljubeče obdarujejo.

2.11.1.MOTIVI ZA OBDAROVANJE

Altruistično obdarovanje, pri katerem obdarovanca obdarujemo, ker to veseli tudi nas je po mnenju znanstvenikov precej redko. Pri njem obdarujemo ker si tega sami želimo in nič ne pričakujemo v zameno. Sem spadajo anonimno podarjena darila, za katera se obdarovanec ne čuti dolžnega česa vrniti, darila podarjena majhnim otrokom ali osebam v katere smo močno zaljubljeni. Sem pa ne spadajo mnogi posnetki dobrosrčnih obdarovalcev na družbenih medijih, saj si ti od svojih darov ljudem na ulicah, obetajo slavo in odobravanje gledalcev po spletu. V teh primerih darilo namesto obdarovanca namreč vrnejo drugi pripadniki družbe. Ker je torej altruistično obdarovanje zelo redko je prav, da smo ob prejetem darilu pozorni na to, kaj se od nas pričakuje v zameno (npr. mimoidočim podarimo piškote, vendar v zameno želimo podpis izjave, ki ga bodo zaradi dvosmernosti obdarovanja težje zavrnil.) Najpogosteje se obdarujemo, ker se tako spodobi, ob tem pa se pretvarjamo, da darila podarjamo iz čiste ljubezni.

2.11.2.ZAPLETENA PRAVILA

Pri obdarovanju moramo upoštevati različna zapletena pravila, saj mnoge stvari veljajo za neprimerne za podarjanje. Poleg tega nam dajo oglasna sporočila vedeti, katera darila so primerna in da brez najnovejšega modela določene naprave, naše darilo ne bo popolno. 10% prometa v maloprodaji pride od nakupa daril, večina v zadnjih dveh mesecih leta. Oglasevanje dragega obdarovanja se splača tudi zato, ker vsako podarjeno darilo, prinaša tudi povratno darilo. Vendar se pri izbiri daril, ki jih predlagajo oglasi pogosto zmotimo. Če nekomu podarimo nekaj veliko vrednega, ga s tem postavimo v neugoden položaj, saj se nam je zaradi dvosmernosti primoran oddolžiti z podobno vrednim darilom. Kar pa je lahko za nekatere zaradi finančnega stanja težava. Tudi z obdaritvijo otroka s predragim darilom, njegovo iskreno ljubezen do nas, ki zamenja hvaležnost za naša darila. Torej je potrebno vedno obdarovati ravno prav, saj predrago darilo obdarovancu pusti stalen občutek, da nam je nečesa dolžen in skrb kako nam bo dolg povrnil. Še posebej če darila podarjamo ljudem, z dostopom do moči ali posebnega znanja. To prejemnika spravlja v nemočen položaj, v katerem je prisiljen ravnati manj etično, kar koristi darovalcu, vendar razdvaja družbo. Temu bi lahko rekli podkupovanje, le to pa za nelegitimne namene izkorišča družbene norme obdarovanja. Obdarovanja motivirana izključno iz sebičnih namenov

je dobro prepoznati in tovrstna darila zavrniti, saj je, če jih sprejmemo, povračilno uslugo zelo težko zavrniti.

2.11.3.SPOROČILO DARILA

Darila v družini so izraz intimnosti, ljubezni, povezanosti, in v zahodni družbi ima pri sporočanju teh vsebin veliko večjo vlogo ženski spol, zato se pogosto zgodi, da nakupovanje daril prevzamejo mame, saj je moška vloga biti zaščitnik in skrbnik, ženske pa so nosilke bližine in povezanosti. Darila so izjemno dober pokazatelj povezanosti med obdarovancema. So komunikacijska enota, ki ponazarjajo njun odnos in razumevanje medsebojnih pričakovanj. Zato je potrebno upoštevati sporočilno vrednost vsakega darila (npr. mož ženi podari sesalnik, ta pa je jezna, da v njej vidi čistilko). Vsako sporočilo vsebuje tri elemente; kdo smo, kdo mislimo da je obdarovanec in koliko nam ta pomeni. O tem moramo med izbiro darila razmišljati. Izmenjava daril velja za simbolično izmenjavo naklonjenosti, ki mora biti zaželena in prostovoljna. Zaradi teh dejavnikov nas pri izbiri daril za najpomembnejše posameznike v našem življenju, ki jih imamo zares neizmerno radi mnogokrat začne mučiti tesnoba. Skrbi nas, da bo darilo kljub našim dobrim namenom predstavilo napačno sporočilo ali da ne bo dobro sprejeto. Ker smo si med sabo različni, lahko z napačnim darilom popolnoma zgrešimo cilj in celo med prazniki uspemo skrhati dragocene odnose. Zaradi pogoste tesnobe ob obdarovanju zato nekateri ljudje sovražijo obdarovanje, sploh če se je v preteklosti obdarovanje v katerega so vložili veliko truda sprevrglo v konflikt. Zato je pametno, da imajo naši običaji obdarovanja med bližnjimi jasna pravila kot so; simbolična vrednost daril, spoštovanje humorja in domiselnosti pri obdarovanju, slabo izbrana darila sprejema z naklonjenostjo in humorjem in ne z zamero in glavno; druženje ob obdarovanju je pomembnejše od daril samih. Obdarovanje je namreč igra v kateri je pomembno zgolj sodelovati, darila pa so orodje za sporočanje povezanosti in naklonjenosti. (Stefan, 2022)

2.12.PRAZNIČNI PREPIRI V DRUŽINI

Idiličen čas veselja in preživljanja časa z bližnjimi lahko hitro preraste v čas družinskih konfliktov. Ohranjanje toplih in živahnih odnosov v družini lahko krepimo na več načinov. Glavna med njimi je komunikacija, ki naj bo odprta in spoštljiva. Pomembno je da se poslušamo, jasno postavimo meje in svoje mnenje izražamo na miren način. Pomembno je tudi spoštovati tradicijo, saj različni ljudje ob različnih praznikih praznujejo različne tradicije, posebno če so iz različnih krajev, kultur ali generacij. Pomaga lahko tudi načrtovanje kaj bomo počeli, da bo na koncu vsak zadovoljen in razdelitev dela med vse člane. Načrtujmo aktivnosti, ki vas povezujejo in spodbujajo pozitivno vzdušje. Pozitivno vzdušje lahko pomaga ustvariti tudi poudarjanje hvaležnosti in veselja ob druženju. Če ob pogovorih s sorodniki začutimo napetost, je ključno, da ne odreagiramo nemudoma v jezi, temveč se umaknemo, umirimo in premislimo, kaj želimo reči. Saj večino besed izrečenih v jezi kasneje običajno obžalujemo. Lepo je če lahko bližnjim zaupamo, vendar raje obrnimo pogovor stran od spornih tem, ki bi lahko vodile v prepir. Če so v naši družini dolgo trajajoči konflikti, ki jim ni videti konca, pa lahko pomoč poiščemo tudi pri strokovnjaku za mediacijo ali terapevtu. Ali pa se pogovorimo z osebo, ki v dogajanje ni vpletena in nam lahko ponudi svojo perspektivo. Pomembno je, da se s konflikti spopademo in se hkrati zavedamo, da so povsem normalni. S spoštovanjem, dobro komunikacijo in razumevanjem lahko tudi med prazniki ustvarimo prijetno vzdušje. (N.R.A., 2023)

3. CILJI IN HIPOTEZE

3.1.TEORETIČNI CILJI

-Spoznati izvor, pomen in zgodovino praznikov: novo leto, božič, velika noč, jurjevanje, sveti Miklavž, sveti trije kralji, godovanje, Gregorjevo, pust, dan samostojnosti in enotnosti, praznik dela.

- Spoznati navade in običaje ob danih praznikih.
- Spoznati pojem kulturna dediščina.
- Obnoviti znanje o nastanku in vrsti čustev.
- Poglobiti znanje o osamljenosti.
- Poglobiti znanje o tesnobi.
- Poglobiti znanje o sreči in zadovoljstvu.
- Spoznati pomen obdarovanja.

3.2.EMPIRIČNI CILJI

- Zanima me, kateri praznik in zakaj je mladim najpomembnejši.
- Zanima me kakšen pomen imajo prazniki za mlade.
- Zanima me ali obstajajo razlike v odgovorih med mladimi na mestu in vasi in med dijaki različnih šol in med spoloma
- Ali mladi še poznajo starejše ljudske praznike?
- Zanima me ali in če da, na kakšen način praznujejo mladi državne praznike?
- Zanima me ali se mladi v času praznikov počutijo osamljenje?
- Zanima me če mladi občutijo stres, anksioznost zaradi zahtev po nakupu popolnih daril?
- Ali mladi menijo da niso dovolj dobri, če za čas praznikov ni vse popolno, če ne praznujejo s svojimi sovrstniki namesto s sorodniki?
- Ali se mladi v času praznikov počutijo osamljeno?
- Ali so nezadovoljni, ljubosumni, ko vidijo kako njihovi vrstniki praznujejo?
- Ali prazniki povežejo družine mladostnikov?

3.3.HIPOTEZE

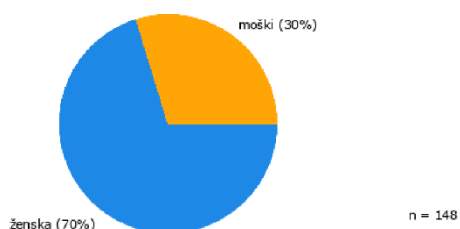
- 1: Mladi verjamejo, da bi bilo tradicionalne praznike potrebno ohranjati.
- 2: Tretjina mladih se med prazniki počuti osamljene.
- 3: Mladi ob praznikih občutijo tesnobo zaradi težko dosegljivih idealov praznovanj.
- 4: Družine se ob praznovanju tesneje povežejo.
- 5: Državne praznike mladi praznujejo samo z udeležitvijo prireditev na njihovi šoli.
- 6: Mladi večji pomen pripisujejo druženju kot obdarovanju med prazniki.
- 7: Več kot polovico mladih skrbi, da obdarovanec ne bo zadovoljen.

4. METODA

4.1.OPIS VZORCA

Anketo je začelo reševati 367 oseb, od tega je bilo 149 ustreznih anket (respondent je odgovoril vsaj na eno vprašanje). Vzorec zajema 104 ženske (70.3%) in 44 moških (29.7%). Anketo so reševale osebe v sledečih starostnih razponih; 14-16 let (26.4%), 17-18 let (40.5%), 19-20 let (14.2%), 20-22 let (11.5%), 23-25 let (3.4%), nad 25 let (4.0%). Respondenti so obiskovali sledeče izobraževalne ustanove oziroma so bili zaposleni; osnovno šolo (3.4%), gimnazijo ali srednjo šolo (74.5%), fakulteto (16.8%), zaposleni (5.4%). Šolajočim na gimnaziji oziroma srednji šoli je bilo zastavljeno dodatno vprašanje o tem na kateri šoli so. In sicer so bili razporejeni po naslednjih šolah; gimnazija Šentvid (18.9%), gimnazija Šiška (9.0%), druga ljubljanska šola (49.5%), šola izven Ljubljane (22.5%). Respondenti so svoj kraj bivanja ocenili glede na velikost, izbrali so; vas (30.9%), naselje (30.2%) in mesto (38.9%).

DELITEV VZORCA GLEDE NA SPOL

Graf 1: struktura vzorca glede na spol

4.2.PRIPOMOČKI

Za zbiranje podatkov sem uporabila raziskovalno tehniko vprašalnik. Vprašalnik je tehnika zbiranja podatkov pri kateri so vprašanja zastavljena v pisni obliki, anketiranec pa odgovarja pisno (oziroma internetno). To tehniko uporabimo, ko ugotavljamo stališča, predsodke, vrednote, interese... Vprašalnik sem na podlagi zastavljenih hipotez sestavila sama. (glej prilogo 1). Uporabila sem vprašanja zaprtega tipa, ki omogočajo enostavno analiziranje odgovorov, hitrejše in lažje odgovarjanje za spraševance, zaradi česar je bolj verjetno, da bodo na vprašanja odgovorili, uporabna so pri večjih skupinah anketirancev in ne obremenjujejo anketirancev z težavami pri izražanju. Pomanjkljivosti vprašanj zaprtega tipa so, da je spraševanec pri odgovarjanju omejen, saj je možno, da med ponujenimi odgovori ne najde ustreznega, od spraševanca zahteva veliko branja in da spraševanci včasih zgolj obkrožajo prvi primeren odgovor, brez, da bi natančno prebrali vse ponujene izbire. Pri nekaterih vprašanjih sem uporabila tudi opisno ocenjevalno lestvico. Ta raziskovalna tehnika, je uporabljena za ugotavljanje stopnje izraženosti pojavov. Je preprosta za uporabo, primerna za večje število anketirancev in omogoča enostavnejšo nadaljnjo analizo. Vendar pa tako ocenjevalne lestvice kot vprašanja zaprtega tipa ne omogočajo osebnega stika s spraševancem in ne dajejo poglobljenih rezultatov (tako mi spraševanci niso mogli pojasniti razlogov za svoje odgovore ali morebitnih dvomov pri odgovarjanju). Vprašalnik je bil anonimen.

4.3. POSTOPEK

Potrebne podatke sem zbrala s pomočjo spletne ankete izdelane s pomočjo spletnega orodja 1KA. Najprej sem na majhnem vzorcu izvedla poskusno anketiranje in po pogovoru spoznala, da vprašanja niso dvoumna, da dajejo ustrezne podatke, da niso sugestivna in da so anketiranci na vprašanja pripravljene odgovarjati. Povezavo do ankete sem nato na družbenih omrežjih Facebook, Snapchat in Instagram delila s svojimi prijatelji, kjer je vsak s klikom na povezavo enostavno dostopal do ankete. Prav tako sem jo prek družbenega omrežja Viber delila s štirimi odbojgarskimi ekipami. Podatke sem zbirala februarja 2024, v časovnem obdobju dveh tednov. Anketirance je spodbudil prijazen nagovor, na koncu pa sem se jim za reševanje zahvalila. Povprečno je reševanje ankete trajalo 3 minute 1 sekundo. Vsebovala je 16 vprašanj. Na nagovor je kliknilo 367 oseb, reševati jih je začelo 166. 149 oseb je anketo delno ali v celoti izpolnilo, od tega 152 prvo, 146 drugo, 144 tretjo in 143 četrto stran. Anketo je torej končalo 143 oseb. Dobljeni rezultati so se zbrali na spletni strani orodja 1ka, kjer so mi bili dostopni za nadaljnjo analizo in izdelavo grafov.

4.4. STATISTIČNA OBDELAVA

Podatke zbrane v anketi sem prikazala v grafih. Obdelala sem jih s pomočjo računalniškega orodja 1ka ankete. Podatke sem prikazala v tabelah zaradi preglednosti večje količine podatkov. Prikazala sem odstotke odgovorov pri posameznih vprašanjih. Uporabila sem stolpčni in vrstični histogram ter krožni prikaz. Izbrala sem jih zaradi njihove nazornosti in enostavnega razbiranja podatkov. Podatke sem analizirala v odstotnih frekvencah, ki prikazujejo procente od vseh veljavnih odgovorov. Le to omogoča večjo preglednost podatkov in hitrejšo nadaljnjo analizo.

5. REZULTATI

5.1. HIPOTEZA 1

Mladi verjamejo, da bi bilo tradicionalne praznike potrebno ohranjati.

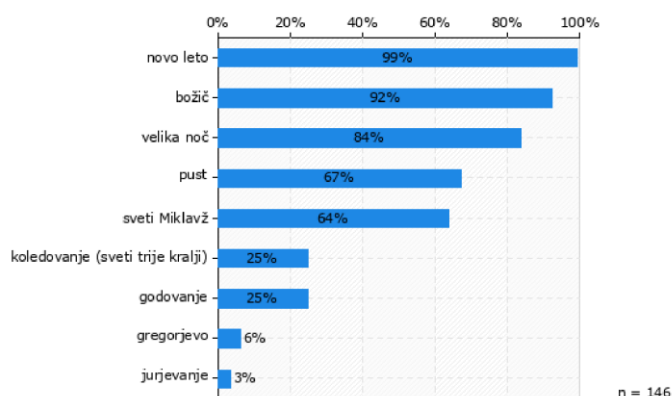
VPRAŠANJA:

- Katere od praznikov praznuješ?

Možnih je več odgovorov

- božič
- novo leto
- velika noč
- jurjevanje
- sveti Miklavž
- koledovanje (sveti trije kralji)
- godovanje
- Gregorjevo

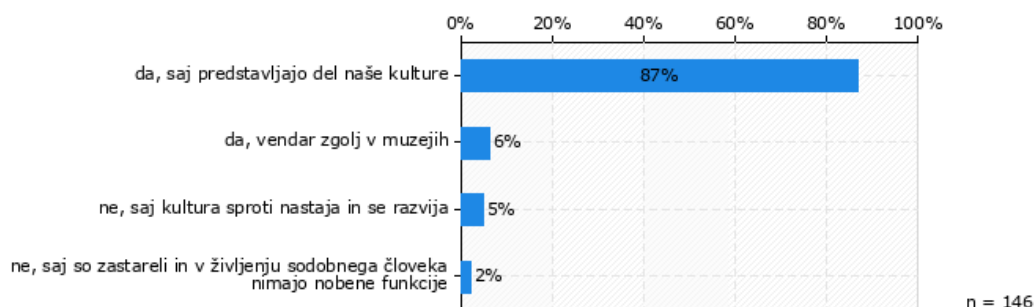
pust

Graf 2: pogostost praznovanja praznikov

Ali se ti zdi ohranjanje starih navad in običajev pomembno (npr. koledovanje, spuščanje barčic na Gregorjevo, peka potice)?

- da, saj predstavljajo del naše kulture
- da, vendar zgolj v muzejih
- ne, saj kultura sproti nastaja in se razvija
- ne, saj so zastareli in v življenju sodobnega človeka nimajo nobene funkcije

Graf 3: pomembnost ohranjanja navad in običajev

Označi v kolikšni meri se strinjaš z trditvijo.

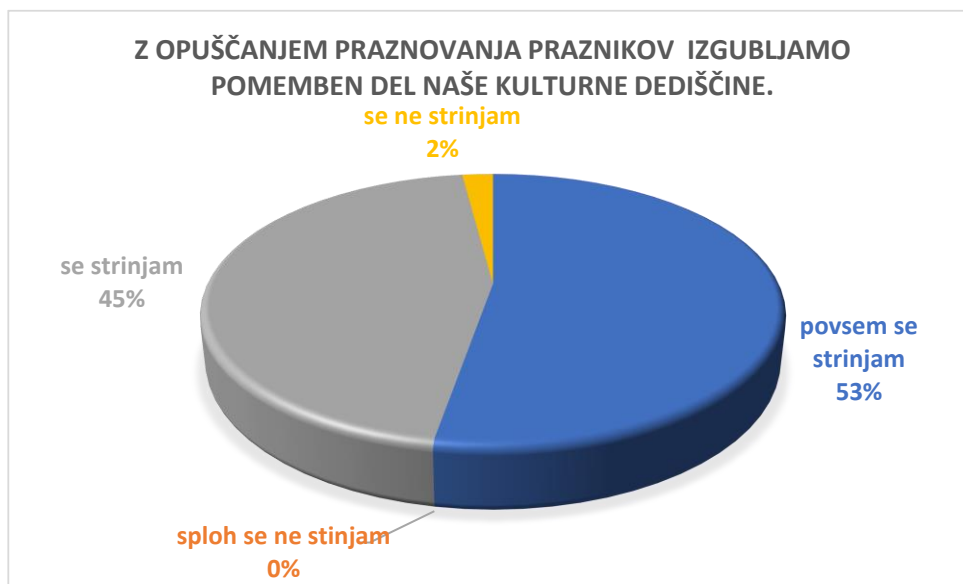
popolnoma se strinjam

Se strinjam

Se ne strinjam

Se sploh ne strinjam

Z opuščanjem praznovanja praznikov izgubljam pomemben del naše kulturne dediščine.

Graf 4: mnenje o opuščanju praznikov

OPIS REZULTATOV:

Hipoteza je potrjena, saj večina mladih (93.2%) meni, da je ohranjanje starih navad in običajev pomembno, saj predstavljajo pomemben del naše kulture (87%) oziroma bi jih bilo pomembno ohranjati v muzejih (6.2%). Prav tako se kar 97,9% mladih popolnoma oziroma vsaj delno strinja, da z opuščanjem praznovanj praznikov izgubljam pomemben del naše kulturne dediščine.

Za potrebe boljše analize celotne raziskovalne naloge sem se pozanima katere praznike mladi sploh praznujejo. Ugotovila sem, da je najbolj široko praznovano novo leto, katerega praznuje kar 99.3% vprašanih. Na drugem mestu je božič, katerega praznuje 92.5% vprašanih, na tretjem (83.6%) velika noč, četrti (67.1%) je pust, za njim (63.7%) sveti Miklavž, šesto mesto pa si z 24.7% delita godovanje in sveti trije kralji. Najmanj praznovana sta Gregorjevo (6.2%) in jurjevanje (3.4%).

5.2.HIPOTEZA 2

Tretjina mladih se med prazniki počuti osamljene.

VPRAŠANJA:

Kako pogosto razmišljaš takole:

vedno

pogosto

včasih

nikoli

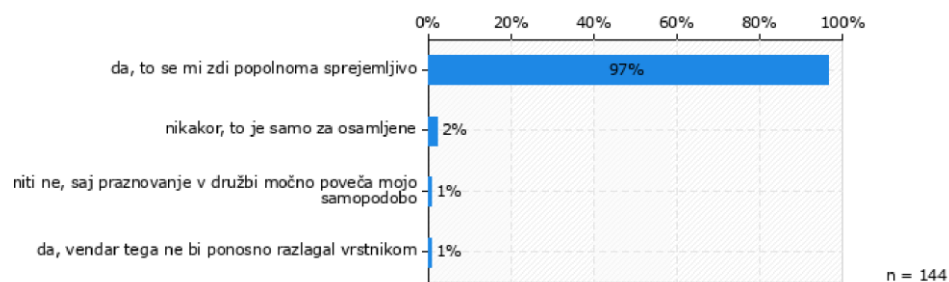
Med prazniki se počutim osamljeno.

Graf 5: osamljenost med prazniki

Ali bi praznovala novo leto le z nekaj prijatelji?

- nikakor, to je samo za osamljene
- niti ne, saj praznovanje v družbi močno poveča mojo samopodobo
- da, vendar tega ne bi ponosno razlagal vrstnikom
- da, to se mi zdi popolnoma sprejemljivo

Graf 6: praznovanje s par prijatelji

OPIS REZULTATOV:

Drugo hipotezo lahko ovržem, saj se med prazniki redno počuti osamljeno le 7% mladih (v to kategorijo sem štela odgovore vedno in pogosto). 42% mladih se včasih počuti osamljene, kar polovica pa se osamljeno v prazničnem času niso počutili še nikoli. Prav tako mladi praznovanja v družbi le par prijateljev, ne dojemajo kot pokazatelja osamljenosti, saj se 97% mladim le to zdi popolnoma sprejemljivo.

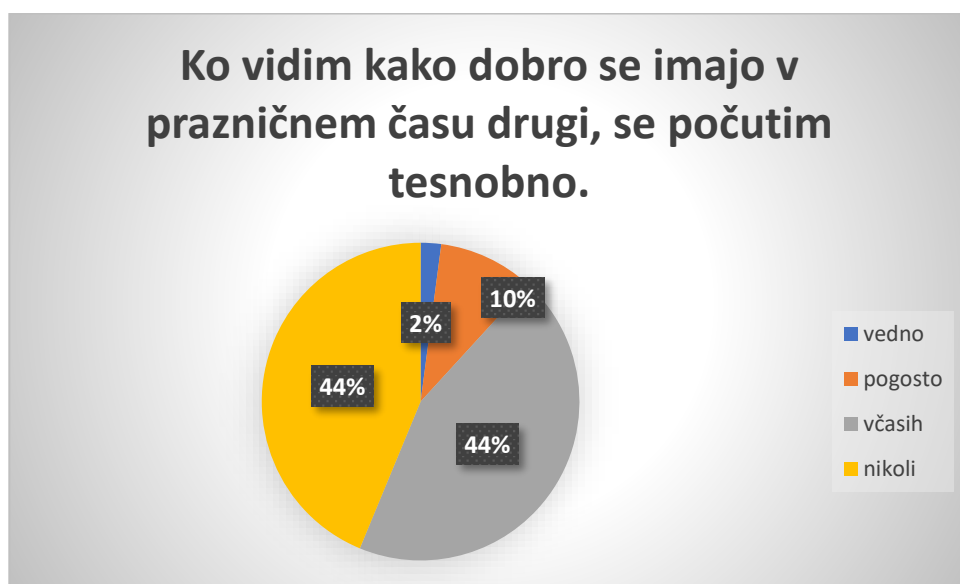
5.3.HIPOTEZA 3

Mladi ob praznikih občutijo tesnobo zaradi težko dosegljivih idealov praznovanj.

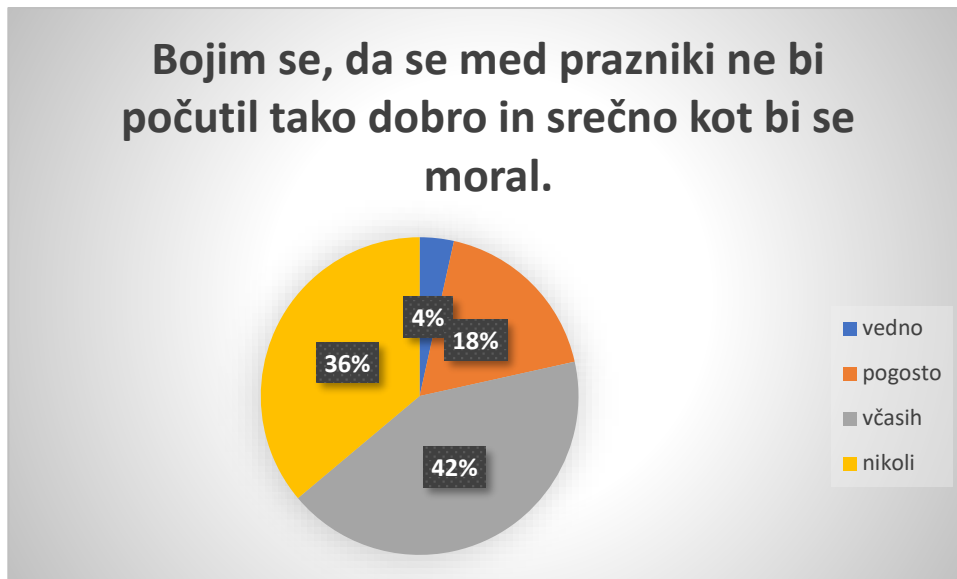
VPRAŠANJA:

Kako pogosto razmišljaš takole:

	vedno	pogosto	včasih	nikoli
Ko vidim kako dobro se imajo v prazničnem času drugi, se počutim tesnobno.	☐	☐	☐	☐
Bojim se, da se med prazniki ne bi počutil tako dobro in srečno kot bi se moral.	☐	☐	☐	☐

Graf 7: tesnobnost med prazniki

Graf 8: strah med prazniki

OPIS REZULTATOV:

Tretjo hipotezo sem zavrnila, saj je bil odgovor, da se med prazniki nikoli ne počutijo tesnobno (44%) pri mladih veliko pogostejši od odgovora, da se med praznikih tesnobno počutijo vedno (le 2%). Potrebno pa je izpostaviti, da se je dobra polovica mladih občasno srečuje z občutki tesnobe in strahom da se ne bi počutili tako dobro in srečno kot to mladim idealizirajo mediji in navidezni ideali praznovanj. Tretjina mladostnikov (36%) pa takšnih skrbi med prazniki nima.

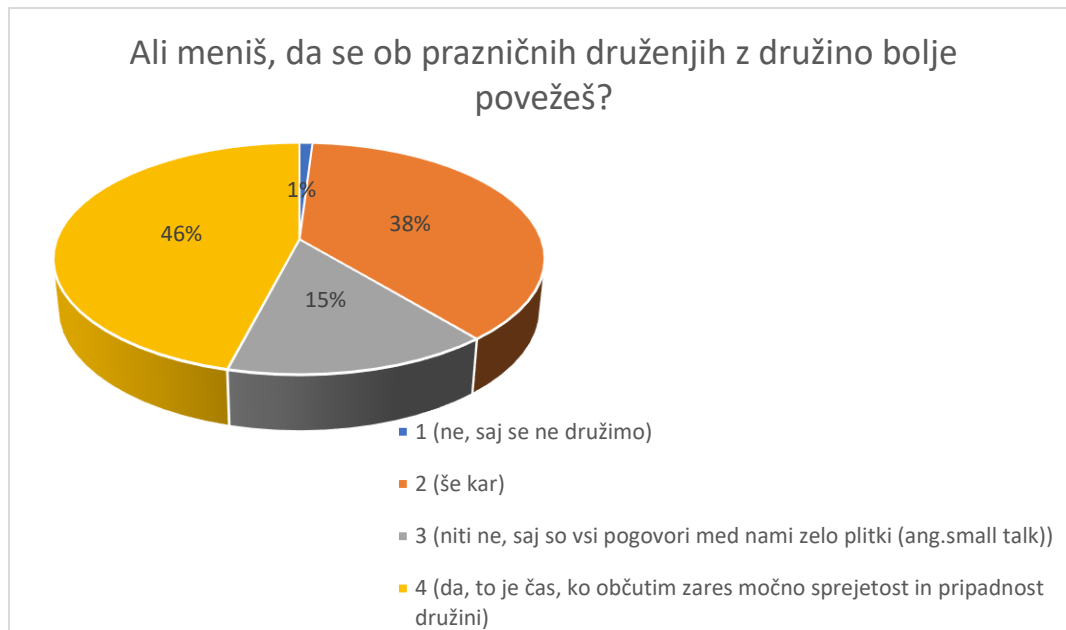
5.4.HIPOTEZA 4

Družine se ob praznovanju tesneje povežejo.

VPRAŠANJA:

Ali meniš, da se ob prazničnih druženjih z družino bolj povežeš?

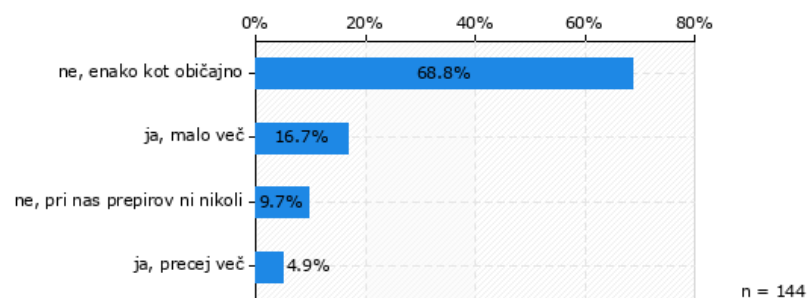
- ne, saj se ne družimo
- še kar
- niti ne, saj so vsi pogovori med nami zelo plitki (ang.small talk)
- da, to je čas, ko občutim zares močno sprejetost in pripadnost družini

Graf 9: povezovanje družine med prazniki

Ali je med prazniki v vaši družini več preprirov/ nesporazumov?

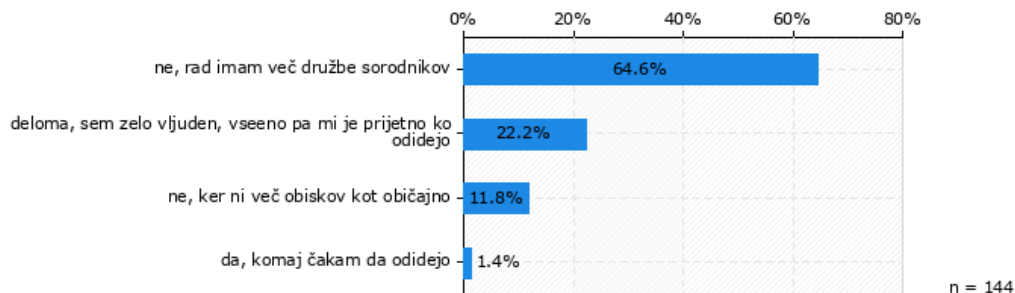
- ja, precej več
- ja, malo več
- ne, enako kot običajno
- ne, pri nas preprirov ni nikoli

Graf 10: prepri med prazniki

Te ob praznikih motijo obiski sorodnikov?

- da, komaj čakam da odidejo
- deloma, sem zelo vljuden, vseeno pa mi je prijetno ko odidejo
- ne, ker ni več obiskov kot običajno
- ne, rad imam več družbe sorodnikov

Graf 11: obiski sorodnikov med prazniki

OPIS REZULTATOV:

Četrta hipoteza je potrjena, saj 85% mladih trdi, da se med prazniki z družino bolje povežejo (štela sem oba pritrdilna odgovora; da in še kar). 77% mladih obiski sorodnikov ne motijo, pač pa jih imajo radi (65%), oziroma obiskov sorodnikov ni več kot običajno (12%). Vprašanje če je v družinah med prazniki več preprirov kot običajno pa ne dokazuje hipoteze, saj 69% mladih trdi, da je pri njih enako preprirov kot običajno. Kar pa hipoteze niti ne zavrača, saj zmanjšana količina preprirov še ne pomeni tesneje povezane družine.

5.5.HIPOTEZA 5

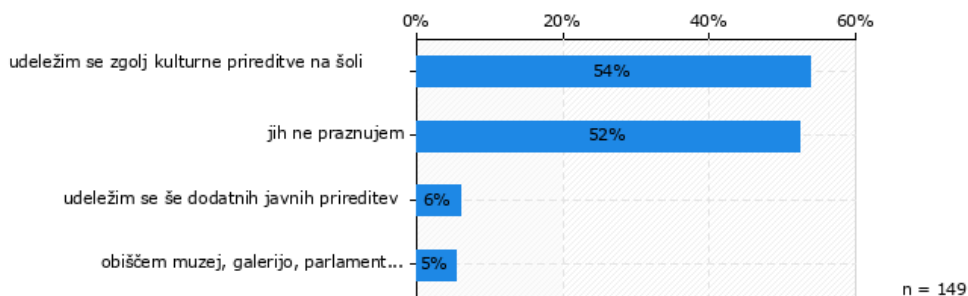
Državne praznike mladi praznujejo samo z udeležitvijo prireditev na njihovi šoli.

VPRAŠANJA:

Kako praznuješ državne praznike (npr. Dan samostojnosti in enotnosti, praznik dela...)?

Možnih je več odgovorov

- jih ne praznujem
- udeležim se zgolj kulturne prireditve na šoli
- obiščem muzej, galerijo, parlament...
- udeležim se še dodatnih javnih prireditev

Graf 12: državni prazniki

OPIS REZULTATOV:

Pete hipoteze ne moramo natančno zavreči, ne potrditi, saj je možno, da se mladi ne udeležijo niti kulturnih prireditev na njihovi šoli. Namreč pri odgovarjanju na to vprašanje je bilo mogoče izbrati več odgovorov (če bi se kdo od anketirancev udeležil tako dodatnih javnih prireditev kot obiskal muzej, galerijo, parlament). Vendar pa so očitno anketiranci vprašanje narobe razumeli saj jih je nekaj izbralo tako možnost udeležitve kulturne prireditve na šoli in izbiro, da državnih praznikov ne praznujejo. Tako se sicer odstotki ne izidejo popolnoma, vseeno pa lahko glede na odgovore potrdim peto hipotezo saj polovica (54%) mladih državne praznike praznuje le z udeležbo šolskih kulturnih prireditev oziroma jih (52%) ne praznuje, kar pa lahko vseeno pomeni, da se udeležijo šolskih kulturnih prireditev, saj so te za dijake po navadi obvezne in njihova udeležba pri njih ni prostovoljna, torej ne izhaja iz njihove lastne želje po praznovanju. Jasno je, da se zgolj 11% mladih (morda še manj če je kdo izbral oba odgovora hkrati), še dodatno angažira ob praznovanju državnih praznikov (obisk muzeja, prireditev...).

5.6.HIPOTEZA 6

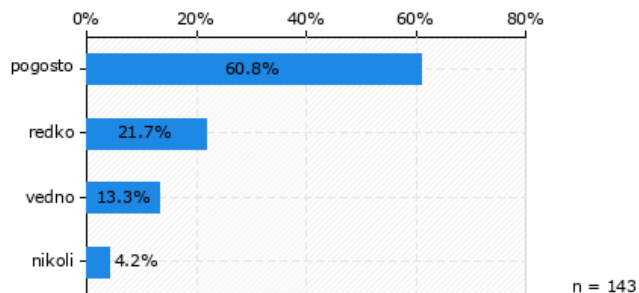
Mladi večji pomen pripisujejo druženju kot obdarovanju med prazniki.

VPRAŠANJA:

Graf 13: druženje ali obdarovanje

Ob praznikih se (v družini, med prijatelji...) običajno obdarujemo.

- vedno
- pogosto
- redko
- nikoli

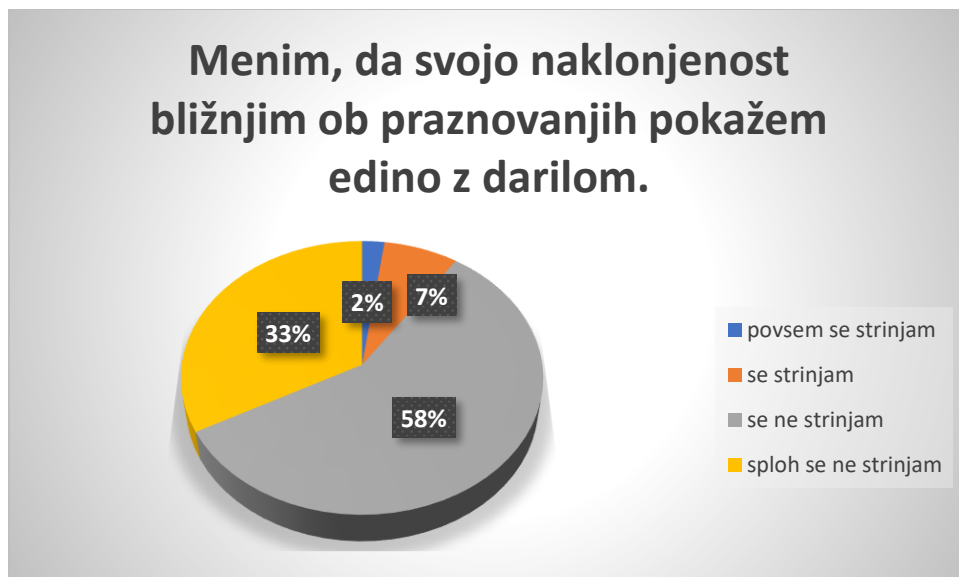

Graf 14: obdarovanje v družini

IF (2) Q16 = [1, 2, 3]

Q17 - Označi koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami

	povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Menim, da svojo naklonjenost bližnjim ob praznovanjih pokažem edino z darilom.	☐	☐	☐	☐
Druženje se mi zdi veliko pomembnejše kot obdarovanje.	☐	☐	☐	☐

Graf 15: naklonjenost pokazana z darilom

OPIS REZULTATOV:

13% mladih se med prazniki vedno obdaruje, 61% pogosto, 22% redko, 4% pa nikoli. Vsi, ki niso odgovorili nikoli so odgovarjali na naslednja vprašanja. Dobrih 90% mladih meni, da naklonjenosti bližnjim ne pokažejo zgolj z darilom, s trditvijo pa se popolnoma strinjata 2%. Hipoteza številka 6 je potrjena saj se 99% mladih družno strinja, da jim je od obdarovanja pomembnejše druženje. Nasprotuje jim zgolj 1%. Torej kljub temu, da se dobre tri četrtine mladih obdaruje, jim to ni bistveno, pač pa jim je pomembno druženje.

5.7.HIPOTEZA 7

Več kot polovico mladih skrbi, da obdarovanec ne bo zadovoljen.

VPRAŠANJA:

Označi koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami

	povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Skrbi me, da obdarovanim podarjena darila ne bodo všeč.	☐	☐	☐	☐
Skrbi me, da bo zadovoljstvo bližnjih z darilom vplivalo na njihovo naklonjenost in predstavo o meni.	☐	☐	☐	☐

Graf 16: zadovoljstvo obdarovanih

Graf 17: naklonjenost daritelju

OPIS REZULTATOV:

Hipoteza 7 je potrjena saj več kot polovico mladih-61%, skrbi, da obdarovanim podarjena darila ne bodo všeč. To vprašanje sploh ne skrbi 10% anketirancev. Nadalje pa samo 32% mladih skrbi, da bo zadovoljstvo bližnjih z njihovim darilom vplivalo na njihovo naklonjenost in predstavo o njih. 53% mladih to ne skrbi, 15% pa naklonjenost bližnjih ob nezadovoljstvu ne skrbi popolnoma nič.

6. INTERPRETACIJA

HIPOTEZA 1: Mladi verjamejo, da bi bilo tradicionalne praznike potrebno ohranjati.

Velika večina mladih je označila, da praznujejo vsaj dva od naštetih praznikov. Ob teh praznikih ima vsaka družina zagotovo svoje navade, ki jih ponavljajo vsako leto in so jih mladostniki navajeni že iz otroštva. Rutinska dejanja ob praznikih dajejo ljudem občutek varnosti in sprejetosti, hkrati pa mlade spomnijo na čas otroštva, ki je bil (predvidevam) za večino lep čas. Zato, ko pomislijo na ohranjanje praznikov zagotovo najprej pomislijo na praznovanje v njihovih družinah, ki ima zanje sentimentalni pomen. Pozabljanje njim ljubih navad se jim zdi žalostno, zato je večina mnenja, da je tradicionalne praznike potrebno ohranjati. Pri tem so na vprašanje najverjetneje gledali bolj z osebnega vidika praznovanja v njihovem družinskem krogu, kot z vidika ohranjanja tradicije celotnega naroda.

Prav tako se v izobraževalnem programu večja količina vsebin o ohranjanju kulture in kulturne dediščine. Mladi se že v osnovni šoli, nekateri pa celo v vrtcu srečajo s spoznavanjem slovenske kulture. V osnovni šoli se pri predmetu družba učijo o krajih, ki so na seznamu UNESCOVE kulturne dediščine. Šole ob praznikih prirejajo praznične sejme in proslave, kjer tudi pri tistih, ki praznikov morda ne bi praznovali doma, z raznimi govori in drugimi dejavnostmi, krepijo njihovo poznavanje in širijo praznično vzdušje. Vsaka osnovna šola in kasneje gimnazija ali srednja šola obišče pomembne kulturne spomenike, kraje kjer so živeli slovenski literati in njihove rojstne hiše, si ogleda predstavo v gledališču ali se odpravi v muzej. Ob razlagi vodičev in učiteljev se v vseh letih izobraževalnega programa v mladih, četudi nezavedno, krepi pomen in vrednost naše dediščine. Ta razlaga zagotovo drži pri dijaki gimnazije Šentvid, kjer vsakoletno priredimo božično prireditev, kjer omenimo tudi dan samostojnosti in enotnosti, obiskali smo domačijo Visoko v Škofji Loki in se spoznali z delom Ivana Tavčarja, obiskali smo Prešernovo gledališče v Kranju, arheološke ostanke v Celju itn....

Ena izmed tem pri maturitetnem izpitu iz angleščine je tudi kultura. Ker je največji delež anketirancev predstavljal mlade, ki se trenutno pripravljajo na maturitetni izpit, oziroma so se nanj nedavno pripravljali, je razumljivo, da so si prebrali kakšne članke o kulturi narodov, njenem pomenu in ohranjanju. Zato se bolj zavedajo pomena in smisla praznikov.

Po razlagi odnosa do kulturne dediščine dr. Janeza Bogataja, bi današnjim mladostnikom lahko pripisali romantično-nostalgichen odnos. Med mladimi porašča zanimanje za narodno-zabavno glasbo, domoljubje in pesmi povezane z njim zopet postajajo popularne. Vse več mladih pogosto obiskuje veselice, poslušajo narodno-zabavne ansamble in hodijo na njihove nastope. Družba, ki je naklonjena takšnim oblikam domoljubne glasbe sočasno spodbuja v mladih tudi večjo naklonjenost k ohranjanju praznikov. Seveda pa bi deležu mladih lahko pripisali tudi negativen odnos do dediščine, predvsem zaradi njenega nepoznavanja. S tem bi pojasnila tistih 7% anketirancev, ki meni, da ohranjanje starih navad ni pomembno. Mladi si želijo v življenju uspeti, pred drugimi delovati kot napredni in sodobni, zato zavračajo vse kar je povezano s preteklostjo in dediščino, ki ju ocenjujejo za zaostali.

HIPOTEZA 2: Tretjina mladih se med prazniki počuti osamljene.

Razlaga za nizek procent mladih, ki se počutijo osamljene bi lahko bila želja po ohranitvi pozitivne samopodobe. Pomembno področje samopodobe je medosebna ali socialna samopodoba. Ta zajema posameznikovo prepričanje o odnosih z zanj pomembnimi bližnjimi (družino, prijatelji in sorodniki). Zajema predstave o sposobnosti sklepanja prijateljstev in priljubljenosti med ljudmi. Za ohranitev pozitivne samopodobe in svoje večje vrednosti, se mladi zaradi obrambnih mehanizmov ne uspejo soočiti z dejstvom, da pri njih ni vse popolno in da jih ob praznikih prevevajo občutki žalosti in osamljenosti.

Mladi se med prazniki ne počutijo osamljene, saj nas sodobni svet s svojim hitrim tempom vleče naprej in nam lahko hitro pomaga zakriti občutke osamljenosti. Obstaja veliko začasnih rešitev in oblik vedenj (npr. internet, alkohol, droge, zabave...) kamor se mladi lahko zatečejo in s tem pozabijo na svoje težave. Predvsem jim pri tem pomagajo mobilni telefoni, ki jih ima že vsak. Med gledanjem posnetkov praznovanj tujih ljudi, življenj in dejanj drugih vplivnež, se mladi lahko poistovetijo z njimi in živijo v prepričanju, da je na videz popolno življenje drugih pravzaprav njihovo. V internetni svet zbežijo pred lastnimi občutki, ta pa jim z velikim številom hitro prejetih informacij, nanje pomaga pozabiti. Ko mladostnik želi začasno odložiti napravo, se stiska, ki jo doživlja le poglobi, zato se k prekomerni uporabi hitro vrne. To potrjujejo raziskave centra Logout, ki odkrivajo povečano zasvojenost mladih z informacijskimi tehnologijami. Posledično se mnogo mladih svoje osamljenosti ne zaveda, kar bi lahko vplivalo na zgolj 7% oseb, ki so odgovorile, da se počutijo osamljeno.

Možno je, da sem anketirala takšen vzorec oseb, ki prihaja iz urejenih družin, s primerno vzgojo. Starši so si v prazničnem času za svoje otroke vzeli dovolj časa, vključili so jih v postopek priprave na praznovanja in v njihov potek. Zato imajo mladi na praznike dobre spomine, zaradi bližine in povezanosti z družino in ostalimi sorodniki pa se ne počutijo osamljeni.

Kot trdi Erikson je pri mladostnikih v času pubertete posebno pomemben del izgradnja identitete. Mladi iščejo kdo so v širšem svetu in kje je njihovo mesto. Želijo si pripadati neki skupnosti in zaradi te močne in izrazite želje po sprejetju ne bodo odgovorili, niti si ne bodo priznali, da se počutijo osamljeno, saj bi to izpodbilo uspešnost uresničitve njihovih želja in vrednot.

HIPOTEZA 3: Mladi ob praznikih občutijo tesnobo zaradi težko dosegljivih idealov praznovanj

Prva razlaga za primerjanje mladih z drugimi bi lahko bila blizu Eriksonovi razlagi o izgradnji identitete. V času pubertete namreč mladi iščejo svoje mesto v skupnosti, želijo si nekam pripadati. Da pa bi pripadali skupini ljudi, jih morajo stalno opazovati in se z njimi primerjati. Saj verjamejo, da bodo sprejeti le če bodo podobni drugim in ne bodo izstopali. Zato opazujejo sovrstnike kako praznujejo, kakšna čustva izražajo do praznovanj in poskušajo to tudi sami obnoviti. Vendar je večina praznikov družinskih, torej način praznovanja ni odvisen zgolj od aktivnosti mladih ampak tudi od njihove družine. Ko spoznajo, da njihovi starši za božič ne nameravajo prirediti velike božične večerje, peči piškotov ali postavljati drevesca, se ustrašijo, da bodo izstopali od svojih prijateljev, ki bodo praznovali na ta način. Posledično občutijo občutke tesnobe, saj se bojijo da zaradi drugačnosti svojih navad ne bodo tako priljubljeni ali bodo celo izgubili prijatelje. Ker pa menijo, da sami v situaciji ne morejo nič storiti občutijo tesnobo.

V prazničnem času mnogo trgovcev ljudem dobesedno vsiljuje ideale praznovanj in vse potrebne izdelke, da bodo le ta lahko srečna. Kar povzroča neprijetne občutke tistim, ki so postavljeni bolj na rob družbe in imajo nižji prihodek. Vseh "potrebnih" izdelkov, ki jih narekujejo veleblagovnice, si namreč ne morejo privoščiti, mladostniki iz revnejših družin pa lahko zgolj žalostno opazujejo navidezno srečna praznovanja tistih, ki imajo več od njih. Potrošniška miselnost pa pravzaprav zaobide prvoten pomen praznovanj, saj ravno v tem času ne bi smelo biti pomembno koliko kdo ima, ampak bi se mogli vsi ljudje povezati v veselem praznovanju. Tiste, ki si materialnega razkošja ne morejo privoščiti, pa potrošniška družba potisne na rob in s tem še poveča negativna čustva pri njih. To tudi razloži bojzani 64% mladih, ne glede na ekonomski status, da se med prazniki ne bi imeli tako dobro kot bi se morali, saj v potrošniškem svetu nikoli ne moraš imeti čisto dovolj, da bi bil srečen.

Tretja razlaga, da se več kot polovica mladih ob praznikih sooča s strahom in tesnobo, da ne bodo praznovali kot "je prav" pa zajema razširjenost družbenih medijev. Vsak že ima telefon, družbeni mediji, pa so enostavno dostopni vsakomur. Tako mladi vsak dan, posebno v prazničnem času gledajo slike, navidezno popolnih življenj in praznovanj, ki jih objavljajo drugi ljudje. Ob tem pa pozabljajo, da je to kar vidijo na internetu le zaigrana kulisa, resničnost pa je drugačna. Ko so obdani z mnogimi slikami, novicami, članki in reklamami o praznovanju jim to podzavestno ustvarja neko idejo o tem, kako bi moralo izgledati tudi njihovo praznovanje. Ko pa spoznavajo, da pri njih le ne bo vse čisto popolno, občutijo žalost, razočaranje in tesnobo.

HIPOTEZA 4: Družine se ob praznovanju tesneje povežejo.

Družine se med prazniki tesneje povežejo zaradi tega, ker so prazniki večinoma dela prosti dnevi. V hitrem tempu življenja si velikokrat ne namenimo dovolj pozornosti, saj vselej hitimo k drugim aktivnostim, ne utegnemo prisluhniti bližnjemu in ga spodbujati. Na praznike pa se vse umiri, družinski člani pa preživijo več časa drug z drugim, se več poslušajo in pogovarjajo, opravljajo skupne aktivnosti, pri katerih si s pohvalami in pomočjo pokažejo naklonjenost in imajo skupne interese. Vse to družino tesneje poveže. Prav tako lahko zaradi več časa obiščejo dlje živeče sorodnike ali prijatelje, ki jih že dlje niso videli. Srečanje dobrih prijateljev po dolgem času ljudi napolni z veseljem in upanjem. To dokazuje podatek, da ima 65% mladih rado obiske sorodnikov.

Druga razlaga za večjo povezanost družin med prazniki je tudi v praznovanju samem, in sicer v globokem čustvenem pomenu za njim. Vsi prazniki imajo pozitivno sporočilo in spodbujajo k

medsebojni pomoči, spominjanju in spoštovanju prednikov, izkazovanju ljubezni bližnjim, nesebičnosti, poslušanju, hvaležnosti, razumevanju... Mnogi težijo k temu, da bi vsaj med prazniki poudarili, da so zmožni delovati v skladu s praznovalnimi vrednotami, da bi drugim tudi navzven pokazali, da so jim te vrednote pomembne in se zanje trudijo. Ker vsak po malem prispeva k boljšim odnosom je manj nesporazumov in nerazrešenih zamer, zato so prazniki čas, ko mladi okrepijo vezi s svojo družino in sorodniki.

Tretja razlaga za tesneje povezano družino je skupna zgodovina, ki se je na praznike spominjajo in enaka tradicija in običaji, ki jih skupaj počnejo. Dejavnosti kot so skupno okraševanje, pripravljanje jedil, obisk verskih ustanov ali prireditev, izmenjava daril... spodbujajo skupno sodelovanje in povezovanje. Skupne vrednote in cilji povežejo ljudi in jim dajo občutek sprejetosti v določeno družbeno okolje.

Med prazniki je v večini družin enako preprirov kot običajno. Čeprav bi morda pričakovali, da bo zaradi težnje k ljubezni in spoštovanju med prazniki, preprirov manj, je ta rezultat vseeno spodbuden. Sploh če pomislimo, da so prazniki navsezadnje čas, ko družina preživi več časa skupaj, čas pa preživijo tudi s tistimi sorodniki, ki jih redko vidijo. Kljub velikemu povečanju socialnih interakcij z ljudmi, katerih osebnost nam ni vselej všeč in s katerimi običajno nismo vajeni posebne komunikacije uspe kar 69% mladih nivo preprirov ohraniti na običajnem nivoju. Seveda pa to ni posebej dobro, če je preprirov v njihovih družinah že običajno zelo veliko.

HIPOTEZA 5: Državne praznike mladi praznujejo samo z udeležitvijo prireditev na njihovi šoli.

To da se zgolj 11% mladih dodatno angažira in kakorkoli drugače kot le z udeležitvijo prireditve na šoli (ali ničemer) praznuje državne praznike, je lahko posledica tega, da se vsi ti prazniki mladim zdijo precej oddaljeni in nepomembni. Namreč vse življenje živijo v mednarodno priznani, urejeni, samostojni državi s kulturo razvito primerljivo evropskemu nivoju. Zato veliko težje kot njihovi starši in stari starši vidijo velik pomen v praznovanju npr. obletnice plebiscita. Kot pravi znani pregovor; »Tega kar imaš, se zavedaš šele ko to izgubiš,« se mladi pravzaprav ne zavedajo dovolj vrednosti, ki je nosijo državna obeležja za naš narod, zato jih tudi ne praznujejo drugače kot z udeležbi na šolskih prireditvah, ki pa je po navadi že tako ali tako obvezna. K pomankanju ozaveščenosti o zgodovini praznikov prispeva tudi učni načrt, ki o njih premalo ali z napačnim pristopom (mladi jih dojemajo kot dolgočasna zgodovinska dejstva) uči. Ker zaradi pomankanja izobraževanja in ozaveščanja mladostniki o pomenu državnih praznikov nimajo dovolj znanja, to privede do manjše motivacije za praznovanje ali sodelovanje v prazničnih aktivnostih.

To lahko razložimo tudi z karakteristiko Slovenskega naroda, ki je bolj individualistična, morda plaha, skromna. Namreč v drugih evropskih držav (npr. Francija, Nizozemska) državne praznike praznujejo bučno, z veliki prireditvami ali plesi po ulicah, oblačenjem v državne barve, prepevanjem domoljubnih pesmi, družinskimi kosili. Morda se ne zavedamo dovolj svoje zgodovine in smo premalo hvaležni zanjo. Posledično premalo časa namenimo proslavitvi državnih praznikov, ki jih raje izkoristimo za vikend na morju ali miren dan doma.

Nepraznovanje državnih praznikov med mladimi lahko razložimo z Bandurovim principom modelnega učenja. Gre za enostavno obliko učenja, kjer se učimo vedenja v določeni situaciji z opazovanjem modela, ki ga spoštujemo in nam je vzor, v isti situaciji. Učimo se zgolj z opazovanjem, brez lastne izkušnje, nato pa naučeno posnemamo. Na splošno v sodobni družbi manjka tradicionalnih običajev in praks v praznovanju državnih praznikov. Ko mladi vidijo, da njihovi starši, učitelji, trenerji.. ne počnejo

nič posebnega na državne praznike, bodo te navade posnemali in jih tudi sami praznovali na enak način. Zato od mladih ne moremo pričakovati, da bi se angažirali več kot pa so se generacije pred njimi.

Na manjše zanimanje za državne praznike vpliva tudi prisotnost drugih kulturnih vplivov, predvsem angloameriške. Zaradi globalizacije in elektronskih tehnologij sta potovanje ali opazovanje drugih kultur prek telefona zelo enostavna. To lahko vpliva na mlade, ki spremljajo, sprejemajo in praznujejo tuje praznike, katerih praznovanja opazujejo na družbenih medijih, ob tem pa pozabljajo na nacionalno identiteto. Vpliv mednarodnih praznikov in praznovanje praznikov drugih držav lahko pri mladih zanimanje za državne praznike zmanjša. Povsem možno bi bilo, da je mladim boljše znan ameriški praznik thanksgiving (zahvalni dan) kot pa dan samostojnosti in enotnosti.

HIPOTEZA 6: Mladi večji pomen pripisujejo druženju kot obdarovanju med prazniki.

To da mladi večji pomen pripisujejo druženju kot obdarovanju med prazniki lahko razložimo z večjo osebnostno zrelostjo in odgovornostmi (osamosvajanje od staršev) s katerimi se soočajo pri njihovi starosti. Če bi anketirali mlajše otroke bi morda dobili rezultate, ki bi bili bolj naklonjeni pomembnosti daril. Mladostniki pa so za obiskovanje srednje šole oziroma fakultete zapustili svoje domače okolje, oziroma se srečujejo z mislimi, da ga kmalu bodo zapustili. Zato, ker ne živijo več doma začenjajo bolj cenit nematerialne dobrine in vse trenutke, ki jih preživijo s svojimi bližnjimi.

Glede na stopnje razvoja po Piagetu so mladostniki pri svoji starosti že dosegli stopnjo formalnih operacij. Zmožni so abstraktnega mišljenja, reševanja zahtevnih problemov, hipotetičnega razmišljanja in kritično presojujejo moralne dileme. Zato so se zagotovo že znašli pred razmišljanjem o smislu življenja, razmišljali so o abstraktnih pojmih kot so sreča, smisel, smrt... Mnogi so očitno spoznali, da pravi pomen ni v tem kaj dobiš, saj je vse to hitro zamenljivo in minljivo, pač pa v spominih, ki jih ustvariš in času, ki ga nameniš drugim.

Takšno mišljenje mladostnikov je tudi posledica dobre vzgoje in dobrega zgleda staršev od katerih so se kot otroci učili in se po njih zgledovali. Že od otroštva so jih starši vzgajali v skladu z vrednotami skromnosti in hvaležnosti. Otroka ki je ob nezadovoljstvu z darilom jokal so kaznovali, tistega, ki pa je vesel objel starša so pohvalili. Tako so z instrumentalnim pogojevanjem pri otrocih spodbudili socialno zaželeno vedenje ob prejemu darila. Morda so starši ali stari starši ob druženjih poudarjali, da ni pomembno kaj imamo, temveč, da smo skupaj. Otroci so si to zapomnili in bodo sedaj prenesli naprej naslednjim generacijam.

Možno je, da sem takšne odgovore dobila tudi zaradi sugestivnosti vprašanja, na katerega so mladostniki dali socialno sprejemljive odgovore. Ker so vedeli, da v družbi ni dobro sprejeto, če so pohlepni in si želijo le čim večja darila, so te misli zakrili in odgovorili kakor je 'primerno'.

HIPOTEZA 7: Več kot polovico mladih skrbi, da obdarovanec ne bo zadovoljen.

Več kot polovico mladih skrbi, da obdarovanim podarjena darila ne bodo všeč, je možno razložiti s predpostavko, da se mladi zavedajo sporočilne vrednosti daril. Morda so tudi sami kdaj prejeli neprimerno darilo, ki jih je užalilo in jim dalo misliti, da jih darovalec sploh ne pozna oziroma mu ne pomenijo dovolj, da bi se zanje potrudil (npr. ob prejemu seta za vrtnarjenje čeprav ne marajo dela na zemlji). Ker imajo človeka, ki ga obdarujejo resnično radi bi mu z darilom radi to pokazali. Vendar se zavedajo, da je pomembno, da darilo izberejo pravilno, saj bi drugače lahko sporočili napačne ideje. Zavedajo se, da so odgovorni za izbiro nečesa, kar bo obdarovancu res všeč. Skrbi jih, da obdarovanec ne bo zadovoljen, ob tem pa tretjino mladih skrbi še, da jih bo zaradi tega imel manj rad in ali jim bo namenjal manj pozornosti.

Mlade nezadovoljstvo obdarovanca skrbi tudi zaradi malo finančnih sredstev s katerimi lahko razpolagajo. Ker obiskujejo gimnazijo ali fakulteto, razen poleti, nimajo dosti časa za delo. Ker imajo

omejena finančna sredstva, ne morajo kupiti vsega, kar mislijo da bi obdarovanca razveselilo. Prav tako jih povsod spremljajo reklame in oglasi, ki jim dajejo vedeti, da bo le najdražji izdelek dovolj vredno darilo. Potrošništvo se v prazničnem času pokaže v vsem sijaju in ker vsi okoli njih nakupujejo, čutijo potrebo, da kupijo veliko daril tudi sami. Vsa ta navidezno popolna darila, ki jih je možno kupiti v trgovinah razvrednotijo ročno idealna darila, za katera bi se mladi sicer zelo potrudili, pa se jim zdi, da ne bodo dovolj cenjena, ker vanje niso vložili dovolj denarja. To jih lahko vodi v občutke nezadostnosti in negotovosti ter manjvrednosti v primerjavi s tistimi, ki jim starši dajejo visoko žepnino.

Kar 74% mladih se med prazniki vedno ali pogosto obdaruje. Obdarovanja med mladostniki, izven družinskega kroga, postajajo vse bolj popularna. Predvsem je pogosto obdarovanje, katerega ime je prevzeto iz Amerike, Secret Santa oziroma skrivni Božiček. Mladi se obdarujejo znotraj razreda, kluba, tabornikov, pevskega zbora... V mladostništvu se soočajo s številnimi razvojnimi nalogami, ki se nanašajo na doživljanje samega sebe in mladostnikovo vzpostavljanje odnosov in mesta v socialnem okolju. Zaradi osamosvajanja od staršev se izoblikujejo intimnejši odnosi z vrstniki, vzpostavijo se trdna prijateljstva in partnerske zveze. Pri lažjem vzpostavljanju odnosov pa pomagajo tudi darila. Ker posameznik želi biti sprejet med sovrstniki, mu je posebno pomembno, da bo obdarovanec z darilom zadovoljen in mu bo posledično bolj naklonjen. Obratno jih skrbi, da bi z napačno izbranim darilom izzval neodobravanje in posmeh. Ker izbiri darila pripiše velik pomen, ga posledično ustreznost le te tudi skrbi.

Mlade lahko nezadovoljstvo obdarovanca skrbi tudi zaradi slabe izkušnje v preteklosti. Morda so za izbiro ali izdelavo darila ljubljene osebi namenili veliko truda, denarja in časa. Po prejemu pa oseba ni bila zadovoljna z darilom, se mu je posmehovala ali je daritelju neustrezno darilo celo zamerila, kar je vodilo v spor in ravno obratni učinek darila. Neprijetne spomine na obdarovanje je potlačil, da pa se z njimi ne bi rabili soočiti ponovno, se obdarovanju raje izogibajo, ali se ga bojijo.

7. SKLEPI

Ob analizi rezultatov seminarske naloge sem potrdila 5 hipotez, dve pa ovrгла. Mladi večino tradicionalnih praznikov praznujejo, nekatere med njimi pa opuščajo. Vendar verjamejo, da bi jih bilo treba ohranjati, saj zaradi dobre podučnosti o kulturni dediščini verjamejo, da predstavljajo pomemben del naše kulture. Pozitivno me je presenetila ugotovitev, da se velika večina mladih med prazniki ne počuti osamljene, hkrati pa se jim zdi čisto sprejemljivo praznovanje s par dobrimi prijatelji, namesto na velikih zabavah. Z veseljem sem zavrnila tudi četrto hipotezo, saj mladi večinoma med prazniki ne občutijo tesnobe. Kljub temu, da jih neprestano obdajajo pritiski vrstnikov in socialnih medijev o tem kako popolno bi moralo izgledati njihovo praznovanje. Mladi razmišljajo kritično in z lastno glavo ter se tako ne primerjajo preveč z načinom na kakršnega praznujejo drugi. Seveda pa so neprestano obdani z navideznimi ideali praznovanj, zato ni presenetljivo, da se jih je že dobra polovica soočila s strahom, da ne bo vse tako bleščeče in nasmejano kot v božičnem filmu in tesnobo ob dejstvu, da se tudi med prazniki z družino prerekajo. Velika večina mladih navkljub nezmanjšani meri prepričev med prazniki v družini, čuti, da je to čas, ko se s svojimi bližnjimi tesneje povežejo. Ker imajo dela in šole proste dni jim preostane več časa, da se posvetijo skupni peki, kuhanju, okraševanju, izdelavi voščilnic, praznovanju, ob tem pa utrdijo medsebojne vezi. Prav tako se dobro razumejo tudi s širšo družino, saj ima večina mladih zelo rada obiske sorodnikov. In to ne zgolj zato, ker jim bi ti prinesli lepa darila, saj se 99% mladim zdi druženje pomembnejše kot obdarovanje. V obdobju odrasčanja so natančneje izoblikovali osebne vrednote in razmišljali o pomeni in smislu življenja. Tako se večina zaveda, da ni tako pomembno kaj dobiš, temveč s kom in kako preživiš svoj čas, ter kako se ob tem počutiš. Ker mladi pomembno vlogo pripisujejo izkazovanju naklonjenosti bližnjim, se zavedajo, da jim bodo le to lahko pokazali med drugim tudi z ustreznim darilom. Posledično jih skrbi, če bodo izbrali pravega ali pa bo njihov trud zaman, ko obdarovancu darilo ne bo všeč. Vseeno pa mladi razumejo, da je namen darila izražanje pozornosti, ljubezni in spoštovanja do obdarovanca, ne pa popolna izpolnitev njegovih želja. Navkljub pretežno dobrem poznavanju tradicionalnih praznikov, pa mladi praznovanju državnih obeležij namenjajo veliko manj pozornosti. Morda se jim zdijo ti prazniki preveč nezanimivi, oddaljeni ali politično obarvani, za kar se pri njihovi starosti ne zanimajo, pa tudi njihovi bližnji posvečajo manj pozornosti praznovanju državnih praznikov. V sodobnem času je tema raziskovalne naloge zelo aktualna saj nas opozarja, da se moramo, če želimo ohraniti lastno kulturno dediščino, posvetiti tudi njenemu doživljanju.

8. OCENA NALOGE

8.1. PREDNOSTI SEMINARSKE NALOGE

Kot prednost pri moji nalogi vidim možnost širokega izbora raziskovalnih tem. Tako sem po pregledu kataloga lahko poiskala temo, ki me je zares zanimala, torej sem imela tudi notranjo motivacijo, da njenemu raziskovanju namenim svoj čas. Prednost je bila tudi šolska izmenjava z Nizozemsko šolo Udens College, kjer smo skupaj s kolegi iz Nizozemske raziskovali podobnosti in razlike v številu, vrsti in načinu praznovanja med našimi in njihovimi prazniki, kar mi je dalo nekaj predznanja.

Kot prednost vidim tudi dejstvo, da se tema nanaša na vsakega mladostnika, tako nisem imela težav z zbiranjem primerne vzorca, ki bi ustrezal mojim raziskovalnim kriterijem. Lahko sem se odločila za zbiranje podatkov s spletno anketo, katero so anketiranci že večkrat reševali ali jo celo sami uporabili in so tako bili bolj zaupljivi, da je anketa res anonimna in so odgovarjali bolj sproščeno. Prav tako je bilo anketo preko spleta zelo enostavno deliti z anketiranci, ki so jo rešili s par kliki. Kar je bilo tudi bolj ekološko, saj za tiskanje anket nisem porabila papirja.

Prednost izvajanja anketa ravno v tem času je življenje v računalniški dobi, kjer so vsi računalniški programi hitro, enostavno in brezplačno dostopni. Prav tako je na platformi YouTube možno pogledati mnogo videoposnetkov z razlago njihove uporabe, če katere aplikacije ne znaš uporabljati. Ker sem uporabila orodje Ika, so moje informacije natančne in zanesljive, saj je frekvence seštel in odstotne deleže izračunal program sam, torej niso bili podvrženi človeški merski napaki. Prav tako sem z Excelom dokaj hitro in enostavno lahko izdelala pregledne grafe.

Prednost moje naloge je tudi ta, da sem z izdelavo teoretičnega uvoda prebrala veliko različnih gradiv in člankov in tako povečala tako svojo splošno razgledanost in razumevanje sveta, kot tudi znanje o ozadju praznikov in pomenu tradicije. Utrdila sem znanje o čustvih in njihovi funkciji, posebno osamljenosti. S pridobljenimi znanji se bom lažje spoprijemala z žalostnimi zgodbami o pozabljanju dediščine in tradicije, prav tako pa bom bolj spoštovala različne navade in običaje ljudi, četudi mi ne bodo blizu, saj se bom zavedala, da so zanje pomembni.

Moja naloga bi lahko koristila vsem, ki želijo malce spoznati ozadje praznikov in zakaj so za ljudi tako pomembni. Morda bi koga prepričala, da prazniki niso le dodaten 'beden' dan, temveč pomembno doprinesejo k blagostanju tako posameznika kot družbe. Lahko bi koristila tudi kot izhodišče za nadaljnje raziskave na tem področju, sploh na večjih vzorcih. Glede na napake, ki sem jih storila sama, bi lahko sestavili nov, boljši vprašalnik. Če se bi kdaj spreminjal učni program, bi naloga lahko opozorila tudi na pomembnost učenja o praznikih, tradiciji in dediščini. Morda bi te teme poglobili ali jih mladostnikom bolj zanimivo razložili oziroma vsaj ohranili trenuten obseg učenega programa o teh vsebinah.

8.2.POMANKLJIVOSTI SEMINARSKE NALOGE

V teoretičnem uvodu sem se preveč koncentrirala na zgodovino, izvor in načine praznovanja praznikov, kar mi pri nadaljnjem raziskovanju ni dovolj dobro pomagalo. To je bila posledica tega, da je v knjižnici mogoče najti mnogo knjig s področja etnologije o kulturni dediščini, običajih ob praznikih in njihovem izvoru. Zelo malo pa je literature, ki bi povezovala psihologijo z etnologijo. Ki bi torej govorila o čustvih, ki jih ljudje doživljajo ob praznovanju in njihovem vplivu.

Zaradi spletnega anketiranja je bil vzorec selekcioniran. Na anketo so odgovarjali le tisti, ki imajo dostop do mobilnih aplikacij. Tako sem izključila osebe iz socialno šibkejših okolij, ki imajo morda še starejše telefone, kjer ni prostora za mobilne aplikacije. Prav tako je velik delež anketirancev predstavljal moje prijatelje, ki sem jim povezavo do ankete posredovala prek družbenih omrežij. Ker me dobro poznajo, so se morda želeli potruditi, da bi na anketo odgovorili čim »ustrezneje« oziroma, da bi mi pomagali dokazati raziskovano.

Moj vzorec ni bil reprezentativen. Veliko večji del anketirancev so predstavljala dekleta. To je posledica tega, da treniram ekipni šport in sem povezavo posredovala dekletom v svojem klubu. Zagotovo imajo dekleta drugačen odnos do praznikov in izbire daril kot moški. Dekleta se globlje čustveno vživijo in angažirajo v situacije. Prav tako sem raziskovala odnos mladostnikov do praznovanj. Obdobje mladostništva ali adolescence naj bi se končalo nekje med 20.-24.letom starosti. Torej v mojem vzorcu niso bili zgolj mladostniki, saj so bili 4% anketiranih starejši od 25 let. Vredno omembe je tudi dejstvo, da je velika večina (78%) anketirancev prihajalo iz ene od ljubljanskih gimnazij. Če bi vključila več mladostnikov šolajočih se v bolj obrobni, vaški delih Slovenije, bi bili rezultati natančnejši. Mladostniki stanujoči v prestolnici in njeni okolici imajo v družinah drugačne navade, kot tisti iz drugih regij. Zato so moje ugotovitve drugačne kot bi bile če bi anketirala reprezentativnejši vzorec. Posledično jih ne moremo posploševati na celotno populacijo mladostnikov.

Nekatere hipoteze sem potrdila oziroma ovrgla na podlagi zgolj enega vprašanja. Če bi želela bolj zanesljive in realne rezultate bi bilo potrebno za vsako hipotezo postaviti vsaj 5 vprašanj in odgovore nanje medsebojno uskladiti in primerjati. Šele nato bi lahko z malo večjo gotovostjo ovrgla ali potrdila

hipoteze. Prav tako so bila vsa vprašanja zaprtega tipa, kar je anketirancem onemogočilo jasno izražanje lastnega mnenja, saj so lahko izbirali med zgolj štirimi že ponujenimi odgovori.

Nekatera vprašanja so bila preveč sugestivna, (npr. druženje se mi zdi pomembnejše od praznovanja.-označi strinjanje) in so anketirance spodbujala k dajanju socialno sprejemljivih odgovorov.

8.3.PREDLOGI IZBOLJŠAV

Če bi želela rezultate posplošiti na celotno Slovensko populacijo, bi mogla zbrati mnogo številčnejši vzorec mladih. Vključiti bi morala mlade iz vseh predelov Slovenije, ki obiskujejo vse vrste izobraževalnih programov in iz vseh socialnih okoljih. Natančneje bi morala definirati koga štejemo pod mladostnike in intervjuvati zgolj ljudi, ki pripadajo tako določeni starostni skupini.

Izboljšala bi lahko tudi natančnost svojih vprašanj, saj sem kasneje v pogovoru z anketiranci spoznala, da so bila nekatera dvoumna. Nekatera vprašanja so razumeli na drugačen način, kot sem si zamislila jaz. Lep primer tega je bilo vprašanje; »Ali bi praznovali novo leto le z nekaj prijatelji?« Sama sem vprašanje zastavila z namenom preverjanja ali bi se mladim zdelo sprejemljivo praznovati novo leto, ki ga mnogi praznujejo v klubih, obdani z veliko prijatelji, praznovati le z majhnim številom prijateljev. Anketiranci pa so vprašanje razumeli kot, če bi praznovali novo leto s prijatelji, namesto z družino. Prav tako bi lahko bolj natančno določila kaj pomeni pojem praznovati praznik, saj si ta pojem lahko vsak razlaga po svoje in subjektivno. Kaj moraš početi na določen praznik, da lahko trdiš, da ga praznuješ? Menim da sem ta pojem pustila preveč splošen. Prav tako sem pri vprašanju kjer sem želela dokazati ali ovreči hipotezo pustila možnost izbire več odgovorov in tako so nekateri izbrali medsebojno izključujoče odgovore, kar je otežilo dokazovanje. Potrebno bi bilo natančneje razložiti vprašanje ali pa izključiti funkcijo izbire več odgovorov v anketi.

Sestavila bi lahko daljšo anketo, ki bi vsebovala vprašanja odprtega tipa ali poleg že ponujenih odgovorov vsaj možnost 'drugo', kjer lahko anketiranci izrazijo svoje mnenje, če se z nobenim od ponujenih odgovorov ne strinjajo.

Če bi poznala kakšnega etnologa bi se lahko pri izdelavi naloge posvetovala tudi z njim ,kar bi mi pomagalo pri izdelavi še bolj poglobljene naloge.

8.4.NOVA VPRAŠANJA IN DILEME

Svojo seminarsko nalogo bi lahko razširila na primerjavo odnosa mladih, živečih v različnih evropskih ali celo svetovnih državah, do praznikov. Zbrala bi podatke mladih iz različnih držav in jih medsebojno primerjala. Seveda bi izdelava takšne naloge bila dolgotrajna in najverjetneje tudi draga. Lahko pa bi vsaj primerjala, rezultate mladih glede na starost, spol, izobraževalni program ali velikost kraja bivanja. Za to pa bi kot prvo potrebovala več časa. Če bi želela primerjati rezultate glede na kraj bivanja, bi mogla velikost kraja natančneje opredeliti, kot sem ga v svoji nalogi. Namreč podala sem možnosti mesto, naselje, vas, anketiranci pa so lahko sami izbrali odgovor. Seveda so svoj kraj ocenjevali zelo subjektivno, možno je da sta dva anketiranca živeča v istem kraju njegovo velikost ocenila z različnima besedama. To bi lahko izboljšala, tako, da bi anketiranec zgolj navedel ime kraja bivanja, jaz pa bi nato določila njihove velikosti. Podatke o starosti, spolu in izobraževalnem programu sem že zbrala. Če bi imela še več časa ali hipoteze za katere bi bilo to potrebno primerjati, bi te podatke lahko prikazala.

Lahko bi raziskala odnos mladih do božične glasbe- jih moti ali jih spravlja v dobro voljo. Lahko bi raziskala če so mladi pod stresom nakupovanja daril predvsem zaradi finančnega vidika, zaradi strahu pred nezadovoljstvom bližnjih ali zaradi časovne stiske, ki jo imajo zaradi nje. Lahko bi raziskala kako se razlikujejo tradicije ob istih praznikih v različnih družinah. Za raziskovanje se odpira mnogo poti in možnosti.

8.VIRI

8.1.PISNI VIRI

- Bogataj, J. (1992). *Sto srečanj z dediščino na Slovenskem*. Ljubljana: DELO-Tiskarna.
- Bogataj, J. (1998). *Smo kaj šegavi? Leto šeg in navad na Slovenskem*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga
- Bogataj, J. (2011). *Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem*. Ljubljana: založba Mladinska knjiga.
- Bučinel, T. (2005). *Problem samomorilnosti med mladimi v Sloveniji, diplomsko delo*.
- Kompare Alenka, M. S. (2012). *Psihologija: spoznanja in dilema*. Ljubljana: DZS.
- Kumer, Z. (2005). *Od pusta do majnice*. Celje: Društvo Mohorjeva družba in Celjska Mohorjeva družba
- Lake, T. (1980). *Osamljenost*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Milivojević, Z. (2008). *Emocije- razumevanje čustev v psihoterapiji*. Novi Sad: Psihopolis institut.
- Ovsec, D.J. (1994). *Velika knjiga o praznikih; praznovanja na Slovenskem in po svetu*. Ljubljana: založba DOMUS v sodelovanju z založbo Mladinska knjiga
- Ovsec, D. J. (2010). *Praznovanje pomladi in velike noči na Slovenskem in po svetu*. Ljubljana: Modrijan založba.
- Pečin, N. (2020). *Odnos družine predšolskega otroka do praznikov, diplomsko delo*. Maribor: Univerza v Mariboru-Pedagoška fakulteta.
- Stefan, A. (2022). *Kaj sporoča darilo*. GEA, XXXII, str. 20-24.

8.2.INTERNETNI VIRI

- 1KA (Verzija 23.06.20) [programska oprema]. (2023). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek <https://www.1ka.si>
- Ajtič, G. (2019). *Tradicija ali razvoj?*. Pridobljeno s <https://savus.si/tradicija-ali-razvoj/>
- Čuk, S. (2020). *Trikraljevski koledniki*. Pridobljeno s <https://revija.ognjisce.si/izvsebine/priloga/21937-trikraljevski-koledniki>

Ertl, A. (2017). Družina in prazniki (primerjava slovenske in španske družine). (Magistrsko delo.) Univerza v Mariboru, filozofska fakulteta, Maribor. Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=124316&lang=slv>

Menih, T. (2023.) *Zaznave strokovnih delavcev in staršev glede praznikov, običajev in navad v predšolskem obdobju otrok.* (Diplomsko delo). Univerza v Mariboru, pedagoška fakulteta, Maribor. Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=167587&lang=slv>

Ministrstvo za obrambo. (2022.) Danes praznujemo dan samostojnosti in enotnosti. Pridobljeno s: <https://www.gov.si/novice/2022-12-26-danes-praznujemo-dan-samostojnosti-in-enotnosti/>

N.R.A.. (2023.) Se lahko izognemo družinskim konfliktom med prazniki? Pridobljeno s: <https://vizita.si/dusevnost/druzinski-konflikti-in-prazniki.html>

Republika Slovenija. (2023.) Državni prazniki in dela prosti dnevi. Pridobljeno s: <https://www.gov.si teme/drzavni-prazniki-in-dela-prosti-dnevi/>

SSKJ. (cit.31.10.2023.) Pridobljeno s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=ljubosumje>

SSKJ. (cit.31.10.2023.) Pridobljeno s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=zavist>

Vizita.si. (2023.) Kako se soočiti z osamljenostjo med prazniki? Pridobljeno s: <https://vizita.si/dusevnost/kako-se-soociti-z-osamljenostjo-med-prazniki.html>

9.PRILOGE

9.1.PRILOGA 1- VPRAŠALNIK

Vprašalnik

Hej! Pri psihologiji za svojo maturitetno nalogo izdelujem raziskovalno nalogo o praznikih. Zelo bom hvaležna če mi nameniš nekaj svojega časa in jo izpolniš. Anketa je anonimna. Hvala ti!

Q1 - Katerega spola ste

- ženska
- moški

Q2 - Koliko ste stari

- 14-16
- 17-18
- 19-20
- 20-22
- 23-25
- nad 25

Q3 - Katero izobraževalo ustanovo obiskujete

- Osnovna šola
- Gimnazija/ srednja šola
- Fakulteta
- Sem zaposlen

IF (1) Q3 = [2]

Q4 - Katero gimnazijo/ srednjo šolo obiskujete?

- Gimnazija Šentvid
- Gimnazija Šiška
- drugo ljubljansko gimnazijo/ srednjo šolo
- drugo gimnazijo/ srednjo šolo izven Ljubljane

Q5 - Ocenite svoj kraj bivanja

- vas
- naselje
- mesto

Q6 - Katere od praznikov praznuješ?

- božič
- novo leto
- velika noč
- jurjevanje

- sveti Miklavž
- koledovanje (sveti trije kralji)
- godovanje
- Gregorjevo
- pust

Q7 - Ali se ti zdi ohranjanje starih navad in običajev pomembno (npr. koledovanje, spuščanje barčic na Gregorjevo, peka potice)?

- da, saj predstavljajo del naše kulture
- da, vendar zgolj v muzejih
- ne, saj kultura sproti nastaja in se razvija
- ne, saj so zastareli in v življenju sodobnega človeka nimajo nobene funkcije

Q8 - Označi v kolikšni meri se strinjaš s trditvijo.

	povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Z opuščanjem praznovanja praznikov izgubljam pomemben del naše kulturne dediščine.	☐	☐	☐	☐

Q9 - Ali bi praznovala novo leto le z nekaj prijatelji?

- nikakor, to je samo za osamljene
- niti ne, saj praznovanje v družbi močno poveča mojo samopodobo
- da, vendar tega ne bi ponosno razlagal vrstnikom
- da, to se mi zdi popolnoma sprejemljivo

Q10 - Kako pogosto razmišljaš takole:

	vedno	pogosto	včasih	nikoli
Med prazniki se počutim osamljeno.	☐	☐	☐	☐
Ko vidim kako dobro se imajo v prazničnem	☐	☐	☐	☐

času drugi, se počutim tesnobno.

Bojim se, da se med prazniki ne bi počutil tako dobro in srečno kot bi se moral.

Q11 - Ali je med prazniki v vaši družini več prepиров/ nesporazumov?

- ja, precej več
- ja, malo več
- ne, enako kot običajno
- ne, pri nas prepиров ni nikoli

Q12 - Ali meniš, da se ob prazničnih druženjih z družino bolje povežeš?

- ne, saj se ne družimo
- še kar
- niti ne, saj so vsi pogovori med nami zelo plitki (ang. small talk)
- da, to je čas, ko občutim zares močno sprejetost in pripadnost družini

Q13 - Te ob praznikih motijo obiski sorodnikov?

- da, komaj čakam da odidejo
- deloma, sem zelo vljuden, vseeno pa mi je prijetno ko odidejo
- ne, ker ni več obiskov kot običajno
- ne, rad imam več družbe sorodnikov

Q14 - Kako praznuješ državne praznike (npr. dan samostojnosti in enotnosti, praznik dela...?)

Možnih je več odgovorov

- jih ne praznujem
- udeležim se zgolj kulturne prireditve na šoli
- obiščem muzej, galerijo, parlament...
- udeležim se še dodatnih javnih prireditev

Q15 - Ob praznikih se (v družini, med prijatelji...) običajno obdarujemo.

- vedno
- pogosto
- redko
- nikoli

IF (2) Q15 = [1, 2, 3]

Q16 - Označi koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami

	povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Menim, da svojo naklonjenost bližnjim ob praznovanjih pokažem edino z darilom.	☐	☐	☐	☐
Druženje se mi zdi veliko pomembnejše kot obdarovanje.	☐	☐	☐	☐
Skrbi me, da obdarovanim podarjena darila ne bodo všeč.	☐	☐	☐	☐
Skrbi me, da bo zadovoljstvo bližnjih z darilom vplivalo na njihovo naklonjenost in predstavo o meni.	☐	☐	☐	☐

9.2.PRILOGA 2-SUMARNIK**ANALIZA - Sumarnik**

Q1	Katerega spola ste				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (ženska)	104	70%	70%	70%
	2 (moški)	44	30%	30%	100%
Veljavni	Skupaj	148	99%	100%	

Povprečje	1,3	Std. odklon	0,5
-----------	-----	-------------	-----

Q2	Koliko ste stari				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (14-16)	39	26%	26%	26%
	2 (17-18)	60	40%	41%	67%
	3 (19-20)	21	14%	14%	81%
	4 (20-22)	17	11%	11%	93%
	5 (23-25)	5	3%	3%	96%
	6 (nad 25)	6	4%	4%	100%
Veljavni	Skupaj	148	99%	100%	

Povprečje	2,4	Std. odklon	1,3
-----------	-----	-------------	-----

Q3	Katero izobraževalo ustanovo obiskujete				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Osnovna šola)	5	3%	3%	3%
	2 (Gimnazija/ srednja šola)	111	74%	74%	78%
	3 (Fakulteta)	25	17%	17%	95%
	4 (Sem zaposlen)	8	5%	5%	100%
Veljavni	Skupaj	149	100%	100%	

Povprečje	2,2	Std. odklon	0,6
-----------	-----	-------------	-----

Q4	Katero gimnazijo/ srednjo šolo obiskujete?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa

	1 (Gimnazija Šentvid)	21	14%	19%	19%
	2 (Gimnazija Šiška)	10	7%	9%	28%
	3 (drugo ljubljansko gimnazijo/ srednjo šolo)	55	37%	50%	77%
	4 (drugo gimnazijo/ srednjo šolo izven Ljubljane)	25	17%	23%	100%
Veljavni	Skupaj	111	74%	100%	

Povprečje	2,8	Std. odklon	1,0
-----------	-----	-------------	-----

Q5	Ocenite svoj kraj bivanja				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (vas)	46	31%	31%	31%
	2 (naselje)	45	30%	30%	61%
	3 (mesto)	58	39%	39%	100%
Veljavni	Skupaj	149	100%	100%	

Povprečje	2,1	Std. odklon	0,8
-----------	-----	-------------	-----

Q6	Katere od praznikov praznuješ?							
	Podvprašanja	Enote					Navedbe	
		Frekvence	Veljavni	% - Veljavni	Ustrezni	% - Ustrezni	Frekvence	%
Q6a	božič	135	146	92%	149	91%	135	100%
Q6b	novo leto	145	146	99%	149	97%	145	107%
Q6c	velika noč	122	146	84%	149	82%	122	90%
Q6d	jurjevanje	5	146	3%	149	3%	5	4%

Q6e	sveti Miklavž	93	146	64%	149	62%	93	69%
Q6f	koledovanje (sveti trije kralji)	36	146	25%	149	24%	36	27%
Q6g	godovanje	36	146	25%	149	24%	36	27%
Q6h	Gregorjevo	9	146	6%	149	6%	9	7%
Q6i	pust	98	146	67%	149	66%	98	73%
	SKUPAJ		146		149		135	100%

Q7	Ali se ti zdi ohranjanje starih navad in običajev pomembno (npr. koledovanje, spuščanje barčic na Gregorjevo, peka potice)?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da, saj predstavljajo del naše kulture)	127	85%	87%	87%
	2 (da, vendar zgolj v muzejih)	9	6%	6%	93%
	3 (ne, saj kultura sproti nastaja in se razvija)	7	5%	5%	98%
	4 (ne, saj so zastareli in v življenju sodobnega človeka nimajo nobene funkcije)	3	2%	2%	100%
Veljavni	Skupaj	146	98%	100%	

Povprečje	1,2	Std. odklon	0,6
-----------	-----	-------------	-----

Q8	Označi v kolikšni meri se strinjaš s trditvijo.					
	Podvprašanja	Odgovori	Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon

Q8a	Z opuščanjem praznovanja praznikov izgubljam pomemben del naše kulturne dediščine.	povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam	Skupaj				
		77 (53%)	66 (45%)	3 (2%)	0 (0%)	146 (100%)	146	149	1,5	0,5

Q9	Ali bi praznovala novo leto le z nekaj prijatelji?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (nikakor, to je samo za osamljene)	3	2%	2%	2%
	2 (niti ne, saj praznovanje v družbi močno poveča mojo samopodobo)	1	1%	1%	3%
	3 (da, vendar tega ne bi ponosno razlagal vrstnikom)	1	1%	1%	3%
	4 (da, to se mi zdi popolnoma sprejemljivo)	139	93%	97%	100%
Veljavni	Skupaj	144	97%	100%	

Povprečje	3,9	Std. odklon	0,5
-----------	-----	-------------	-----

Q10	Kako pogosto razmišljaš takole:
-----	---------------------------------

	Podvprašanja	Odgovori					Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
		vedno	pogosto	včasih	nikoli	Skupaj				
Q10a	Med prazniki se počutim osamljeno.	2 (1%)	9 (6%)	60 (42%)	73 (51%)	144 (100%)	144	149	3,4	0,7
Q10b	Ko vidim kako dobro se imajo v prazničnem času drugi, se počutim tesnobno.	3 (2%)	14 (10%)	64 (44%)	63 (44%)	144 (100%)	144	149	3,3	0,7
Q10c	Bojim se, da se med prazniki ne bi počutil tako dobro in srečno kot bi se moral.	5 (3%)	26 (18%)	61 (42%)	52 (36%)	144 (100%)	144	149	3,1	0,8

Q11	Ali je med prazniki v vaši družini več preprirov/ nesporazumov?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (ja, precej več)	7	5%	5%	5%
	2 (ja, malo več)	24	16%	17%	22%
	3 (ne, enako kot običajno)	99	66%	69%	90%
	4 (ne, pri nas preprirov ni nikoli)	14	9%	10%	100%
Veljavni	Skupaj	144	97%	100%	

Povprečje	2,8	Std. odklon	0,7
-----------	-----	-------------	-----

Q12	Ali meniš, da se ob prazničnih druženjih z družino bolje povežeš?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (ne, saj se ne družimo)	2	1%	1%	1%
	2 (še kar)	55	37%	38%	40%
	3 (niti ne, saj so vsi pogovori med nami zelo plitki (ang.small talk))	21	14%	15%	54%
	4 (da, to je čas, ko občutim zares močno sprejetost in pripadnost družini)	66	44%	46%	100%
Veljavni	Skupaj	144	97%	100%	

Povprečje	3,0	Std. odklon	0,9
-----------	-----	-------------	-----

Q13	Te ob praznikih motijo obiski sorodnikov?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da, komaj čakam da odidejo)	2	1%	1%	1%
	2 (deloma, sem zelo vljuden, vseeno pa mi je prijetno ko odidejo)	32	21%	22%	24%
	3 (ne, ker ni več obiskov kot običajno)	17	11%	12%	35%
	4 (ne, rad imam več družbe sorodnikov)	93	62%	65%	100%
Veljavni	Skupaj	144	97%	100%	

Povprečje	3,4	Std. odklon	0,9
-----------	-----	-------------	-----

Q14		Kako praznuješ državne praznike (npr. dan samostojnosti in enotnosti, praznik dela...?)						
	Podvprašanja	Enote					Navedbe	
		Frekvence	Veljavni	% - Veljavni	Ustrezni	% - Ustrezni	Frekvence	%
Q14a	jih ne praznujem	78	144	54%	149	52%	78	100%
Q14b	udeležim se zgolj kulturne prireditve na šoli	80	144	56%	149	54%	80	103%
Q14c	obiščem muzej, galerijo, parlament...	8	144	6%	149	5%	8	10%
Q14d	udeležim se še dodatnih javnih prireditev	9	144	6%	149	6%	9	12%
	SKUPAJ		144		149		78	100%

Q15		Ob praznikih se (v družini, med prijatelji...) običajno obdarujemo.				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa	
	1 (vedno)	19	13%	13%	13%	
	2 (pogosto)	87	58%	61%	74%	
	3 (redko)	31	21%	22%	96%	
	4 (nikoli)	6	4%	4%	100%	
Veljavni	Skupaj	143	96%	100%		

Povprečje	2,2	Std. odklon	0,7
-----------	-----	-------------	-----

Q16	Označi koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami
-----	---

	Podvprašanja	Odgovori					Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
		povsem se strinjam	se strinjam	se ne strinjam	sploh se ne strinjam	Skupaj				
Q16a	Menim, da svojo naklonjenost bližnjim ob praznovanjih pokažem edino z darilom.	3 (2%)	10 (7%)	79 (58%)	45 (33%)	137 (100%)	137	149	3,2	0,7
Q16b	Druženje se mi zdi veliko pomembnejše kot obdarovanje.	76 (55%)	59 (43%)	2 (1%)	0 (0%)	137 (100%)	137	149	1,5	0,5
Q16c	Skrbi me, da obdarovanim podarjena darila ne bodo všeč.	17 (12%)	66 (48%)	40 (29%)	14 (10%)	137 (100%)	137	149	2,4	0,8
Q16d	Skrbi me, da bo zadovoljstvo bližnjih z darilom vplivalo na njihovo naklonjenost in predstavilo meni.	6 (4%)	38 (28%)	72 (53%)	21 (15%)	137 (100%)	137	149	2,8	0,8